

2005 / 4.

Ára: 500 Ft

folkMAGGazzin

XII. évfolyam

4. szám

Szatmárcseke, 1997. – fotó: Nagy Miklós

6. Lemezpályázatok
8. Autentikus népzene az iskolában
Farkas Annamária
9. Népzene a Bodrogközből
Darmos István
10. Megújult az Örökség Egyesület
Szigetvári József
11. A Szászcsávási zenekar Egerben
Kóczyán János
12. Az Ifjú Szívek előadása
Sebők Géza
14. Pannon freskó
Szász József
16. Moldvahon Kulturális Egyesület
Bolya Mátvás
18. FOTÓGALÉRIA
Nagy Miklós fényképészete
Csoma Gergely
23. Egyszólam vagy többszólam?
Kozák József
24. A magyarszentbenedeki pontozóról
dr. Nagy Zoltán
28. A 26. Kaláka Folkfesztivál
K. Tóth László
29. Barsi Ernő 85 éves
30. „Verseit mondja Nagy László”
Nagy András CD-ajánlója
30. A XV. Dunamenti Folklorfesztivál
Héra Éva - Medvecki E. Réka
32. Katyika meg Matyika
Kóka Rozália
34. Néptáncünnepek Csikszeredán
Nyulas Ferenc
36. Karnevál a világ... II. rész
Szigetvári József
38. Sue Foy angol nyelvű ismertetője

A DÉL-DUNÁNTÚL SZENTENDRÉN

Tájegység-megnyitó a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum életében egy tájegység átadása talán még nagyobb esemény, mint egy más múzeum állandó kiállításának megnyitása, hiszen a több évtizedes kutatómunka eredményeként egy valódi falu fogadja a múzeumba érkezőket. A júniusban megnyitott Dél-Dunántúl tájegység ráadásul hazánk mintegy egynegyed részének, Somogy, Tolna és Baranya megyék, valamint Dél-Zala népi építészetét, lakáskultúráját és életmódját tárja az érdeklődők elé.

A 2005. június 23-án ünnepélyes keretek között átadott tájegység a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum hatodik látogatható állandó kiállítása. Hazánk 1967-ben megalapított központi népi építészeti gyűjteményének alapfeladata a népi építészet és lakáskultúra kutatása, tárgyi és szellemi emlékeinek összegyűjtése. A nemzeti kulturális örökség hagyományos tárgyi világát a múzeum az eredeti helyükön lebontott és az intézmény területére áttelepített épületekben állandó és időszakos kiállítások formájában mutatja be. A skanzenben Magyarország jellemző népi építészeti zónái kilenc tájegységben, települési egységekbe rendezve ismerhetők majd meg.

Eddig már elkészült és látogatható a Felső-Tiszavidék (1974), a Kisalföld (1987), a Nyugat-Dunántúl (1993), a Bakony, Balaton-felvidék (2000) és folyamatosan épül az Alföldi mezőváros (1992–). A most átadott tájegység építési munkálatait 2001-ben kezdték meg, Dr. Zentai Tünde tájegységfelelős muzeológus kutatásai és szakmai irányítása alapján, Buzás Miklós építész vezetésével. A tájegység kivitelezése összesen mintegy 450 millió forintba került. Ezzel

párhuzamosan 2003. októberében a Fel-földi mezőváros tájegység megvalósításának munkálatai is megkezdődtek, az átadásra a tervek szerint jövő ősszel kerül sor.

A Dél-Dunántúl sokszínű népi kultúrájának emléket állító „falu” nyolc beépített telket, szőlőhegyet, pajtáskertet és temetőt, ezen belül 40 épületet, 45 kisebb építészeti objektumot, 33 sírjelet és mintegy 4500 eredeti berendezési tárgyat foglal magában. A tájegység valamennyi háza egy-egy jellegzetes dél-dunántúli kistájat mutat be: a faddi ház a mezőföldi Duna-mente déli szögletét, a hidasi a Völgységet, a dráva-csehi az Ormánságot, az ócsényi a Sárközt, a zádori a Szigetvidéket, a csökölyi Belső-Somogyot, a szennai a Zselicséget, Mura-szeménye pedig a Mura-mentét képviseli.

Valamennyi épület berendezése az egykori tulajdonosok életkörülményeit, tárgyi világát eleveníti fel, hiszen a muzeológusok a házak építésének, átalakításainak története mellett a bennük élő emberek családtörténetét is feltárták, egészen a XVIII. századig. A kialakított enteriőrök mindig egy-egy konkrét időmetszetet, élethelyzetet tükröznek, lehetőség szerint a családok személyes

fotó: Deim Péter

Címlap: Morvai Veronika széki ünnepi viseletben - Nagy Miklós felvétele, 1997.

tárgyain, de legalábbis ugyanazon néprajzi csoport településeiről származó darabokon keresztül. A porták többsége a XX. század első három évtizedének paraszti lakáskultú-

ráját, gazdálkodását idézi fel, ennél régebbi (1872-es) állapotot rögzít az őcsényi porta, a hidasi ház (1959) pedig hitelesen tükrözi a hagyományos életmód átalakulását.

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum koncepciójában rendkívül fontos, hogy a felépített tájegységek az adott kistáj, régió társadalmi rétegzettségét, vallási, nemzeti, kulturális tagolódását is illusztrálják. A Dél-Dunántúl keleti részén például már a XVIII. század közepén terjedt a szilárd falú házak építése, a lakberendezésben a XIX. század második felétől nagyobb szerepet játszanak a tanult kézművesek, különösen a bútorfestő asztalosok. A nyugati területeken ezzel szemben az archaikusabb jegyek tovább maradtak fenn. Mindez kiválóan tetten érhető a drávacsehi vagy a horgosi porta polgári jegyeket mutató enteriőrjein, illetve a zádori vagy a csökölyi lakóház füstöskonyháján keresztül. A házak többsége középparaszti gazdaságot mutat be, emellett azonban szegényebb és jómódú családok életkörülményei is megjelennek. A területet érintő etnikai és migrációs változásokat a hidasi porta szemlélteti: eredeti tulajdonosait, egy jelentős birtokokkal rendelkező sváb családot a II. világháború után kitelepítették, helyükbe egy bukovinai székely család érkezett Andrásfalváról.

Az épületek többségét a múzeumba való áttelepítés a biztos pusztulástól óvta meg, hiszen bontásra voltak ítélve. A két másolatban elkészült épület közül az egyiket a helyszínen, Hidason is felújították, tájházként működik, az őcsényi szőlőhegyi tanyát pedig a mai napig használják tulajdonosai. Akárcsak a Szabadtéri Néprajzi Múzeum

fotó: Deim Péter

legutóbb, 2000-ben átadott tájegységét, a Bakony, Balaton-felvidéket, az új kiállítást is Mádl Ferenc köztársasági elnök nyitotta meg. Eljöttek a megnyitóra az érintett me-

gyék közgyűlési elnökei, a települések polgármesterei, valamint az épületek egykori tulajdonosai, illetve azok leszármazottai is. A vegyes vallású közösséget megjelenítő táj-

egységet ökumenikus ceremónia keretében Mayer Mihály pécsi megyés püspök és Szabó Imre dunamelléki református püspök áldotta meg.

A hivatalos megnyitót követően a településekről érkezett vendégek vették birtokukba a portákat. Ki-ki a maga háza előtt kínálta az otthonról hozott süteményeket, kézműves bemutatókkal, hagyományörző programokkal népesítették be a lakásokat. A volt háztulajdonosok és leszármazottai felidéztek az egykori hétköznapiakat, és sokan fedezték fel – büszkén mutogatva – anyáik, nagymamáik használati tárgyait a kiállítási enteriőrökben.

A településekkel az évek során kialakult kapcsolat a jövőben sem vesz el; a múzeum különleges ajándékként 2005-ben valamennyi Dél-Dunántúlról érkező vendég ingyenesen látogathatja a múzeum rendezvényeit.

Az új tájegységhez kapcsolódik a középiskolás diákok részére meghirdetett Szülőföldem szép határa... fotópályázat, és idén a Szabadtéri Néprajzi Múzeum népszerű Szüreti Sokadalom rendezvényének is a Dél-Dunántúl lesz a helyszíne, díszvendége pedig a Szekszárdi borvidék.

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum új állandó kiállítása a múzeum rendes nyitvatartási idejében tekinthető meg.

(További információ: www.skansen.hu)

Új élő népzene 2006

Ismét meghirdetjük lemez pályázatunkat népzenei és ének-együttesek, énekes és hangszeres szólisták részére. A pályázatra olyan műsorszámokkal lehet jelentkezni, amelyek eddig még CD-lemezen nem jelentek meg. (Hangkazettán való korábbi megjelenés nem kizáró ok.)

A szakmai zsűri minden tagja a teljes anyagot meghallgatva teszi meg javaslatát. Szólistáktól legfeljebb hat-, együttesektől legfeljebb tízperces hangfelvételt várunk. Szerkesztési okokból kérjük, hogy egy blokk ne legyen hosszabb öt percnél! A zsűri tagjai arról döntenek, hogy mely műsorszámokat javasolják hangfelvételre; külön nem értékelnek, de a szavazati arányról minden pályázót tájékoztatunk.

A zenei szerkesztő-rendező (Havasréti Pál) a stúdióban rögzített felvételekből – szakmai és szerkesztési szempontok alapján – állítja össze a CD anyagát. A stúdiófelvétellel 2006 elején kerül sor; a hangfelvételre érkezők előzetes egyeztetés alapján útiköltség-hozzájárulást kapnak.

A CD megjelenését 2006 tavaszára, a XXV. Országos Tánc-háztalálkozóra tervezzük, ahol az *Új élő népzene* CD élő lemez-bemutatóját is megtartjuk. A válogatásra felkerülő előadók bruttó 1.500,- Ft/perc tiszteletdíjban és tiszteletpéldányban részesülnek, a megjelenést követően.

A pályázat határideje:
2005. október 31.

A pályázathoz egy minden szükséges információt tartalmazó mellékletet kérünk csatolni. Ebben szerepeljen a pályázó neve, levelezési címe, telefonszáma (fax-száma, e-mail-címe). Kérjük feltüntetni az egyes műsorszámok címét, időtartamát, a tájegységi hivatkozásokat (esetleg a gyűjtők nevével), számonként a közreműködők nevét és hangszerét, valamint az elhangzó dalok szövegét. Hiányosan dokumentált és késedelmesen benyújtott pályázatokat nem tudunk figyelembe venni.

postacím: Tánc-ház Egyesület, 1255 Budapest, Pf. 153

cím: Budapest I. ker., Szilágyi Dezső tér 6.

tel./fax: (36.1) 214-3521; e-mail: tanchaz@mail.datanet.hu

PÁLYÁZATI KIÍRÁS

„Tánc-ház-népzene 2006”

A Hagyományok Háza Népművészeti Műhelye a Magyar Művelődési Intézet „Tánc-háztalálkozó” sorozatának folytatójaként ötödször ír ki lemez pályázatot hivatásos és műkedvelő népzenei együttesek, hangszeres és énekes szólisták, illetve énekegyüttesek részére. A felhívás célja, hogy a népzenei mozgalom különféle előadóinak színvonalas produkciói egy igényes válogatás keretében CD-lemezen, illetve műsoros kazettán megjelenhessenek.

Pályázni hagyományhű népzenei felvétellel és azon alapuló – elsősorban akusztikus hangszereseken megszólaltatott – feldolgozással lehet. A beküldött pályázati anyag időtartama együtteseknél legfeljebb összesen 15 perc, szólistáknál legfeljebb összesen 10 perc (maximum 3-3 műsorszám) legyen. Egy-egy műsorszám időtartama lehetőleg ne haladja meg az 5 (öt) percet. A pályázatban csak olyan összeállítások szerepelhetnek, amelyeket az előadók korábban CD-n még nem jelentettek meg, illetve párhuzamosan futó pályázatra (pl. Új Élő Népzene) a tárgyévben nem adtak be.

A beérkező pályázatokat a szakmai zsűri két fordulóban bírálja el. Döntésük alapján általában tizenhét-húsz produkció kap bemutatkozási lehetőséget. A lemezsorozat szerkesztője – szerkesztési okok miatt, korlátozott számban – olyan előadókat is felkérhet a kiadványon közreműködésre, akik a pályázaton nem szerepeltek. A válogatásnál előnyben részesítjük a magyar népzenevel induló jelentkezőket. A pávakörök, a citerazenekari mozgalom együttesei, a hagyományörző előadók, továbbá a népies műzenét játszó zenekarok és a hivatásos zeneszerzők tevékenysége pályázatunk körén kívül esik, így felvételeiket nem áll módunkban fogadni.

Az adminisztráció megkönnyítése érdekében kérjük, hogy a zenei anyag mellett egy kísérőlevélben tüntessék fel a műsorszámok címét, földrajzi eredetét (tájegység, falu), időtartamát, az előadók nevét. (Feldolgozások esetében a szerző személyét is jelöljék meg.) Feltétlenül adják meg továbbá postai, fax, e-mail és telefonos elérhetőségüket! Minden pályázót értesítünk szereplése eredményéről, sőt az illetékes zsűritagok személyre szólóan is megfogalmazzák észrevételeiket, amennyiben erre igény merül fel. (Ezt segítő, a pályázati anyagokat archiváljuk.) A nyertesek tiszteletdíjban és költség-térítésben részesülnek, továbbá tiszteletpéldányt kapnak a hanghordozókból.

A pályázatokat az alábbi címre kérjük beküldeni:

Mohácsy Albert

Hagyományok Háza Népművészeti Műhely

1011 Budapest, Corvin tér 8.

Beérkezési határidő: 2005. november 7.

Országos + Opening
Szezonnyitó + Tánc-ház
Tánc-ház + Ball

2005. szeptember 17.
Fővárosi Művelődési Ház
Bp. XI., Fehérvári út 47.

16.00 Aprók tánca
19.00 Felnőtt tánc-ház

www.tanchaz.hu

MESTERSÉGEK ÜNNEPE

2005. augusztus 18–21.

A MESTERSÉGEK ÜNNEPÉT 2005-ben immáron tizenkilencedik alkalommal rendezzük meg a Budai Várban. Ezen a hagyományos kulturális eseményen évente a legkiválóbb magyarországi hagyományörző népművészek tárgyalgató tevékenységét működő műhelyekben tekintheti meg az idelátogató közönség. A NÉPMŰVÉSZETI EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGE által felkért szakértők bírálata szavatolja a bemutatott tevékenységek és áruk értékét és minőségét.

A Budavári Palota körül négy napon keresztül a világ különböző részeiből meghívott kézművesek, zenészek és táncosok mutatkoznak be. A rendezvényen, mint ahogy a népi hagyományban is, együtt jelenik meg a kézművesség a zenével és a táncsal.

Augusztus 20-án a mesterek díszes felvonulásával és ünnepélyes kegyrszenteléssel köszöntjük Szent István ünnepét.

A MESTERSÉGEK ÜNNEPE az élő népi kultúra bemutatkozásának egyik legjelentősebb fóruma. A Népművészeti Egyesületek Szövetségének tagszervezetei létszámarányosan képviselik magukat a Mesterségek Ünnepén, 3000 tagunkból évente 800 mester mutatkozik be. A tagszervezeteink illetve a 2000-ben megalakult szakmai bizottságok döntenek el, kik azok a jeles mesterek, akik részt vehetnek a rendezvényen. A kézműves mesterek, hagyományörző tárgyalgató népművészek természetes anyagból készült pavilonjaikat berendezik a mesteriségük műveléséhez szükséges eszközökkel, tárgyakkal, és a rendezvény ideje alatt működő műhelyekben mutatják be mesteriségük fortélyait. A rendezvény minden évben mintegy 80-100 ezer látogatót vonz, nagyrészt külföldi turistákat, így ez a népművészeti fesztivál nemcsak kulturális téren, de idegenforgalmi szempontból is jelentős esemény.

A MESTERSÉGEK ÜNNEPE a kézműves bemutatókon, hagyományörző kirakodóvásáron, zenei és táncprogramokon kívül továbbra is nagy hangsúlyt kíván fektetni a gyerekfoglalkozásokra, valamint a régi vásárok hangulatának felidézésére.

Augusztus 19-én kerül sor az ÉV MESTERE díj átadására.

Az elmúlt évek sikereinek nyomán a XIX. MESTERSÉGEK ÜNNEPE keretében sor kerül a Fafaragók Találkozójára, melyet a Fás Szakmai Bizottság közreműködésével közösen szervezünk.

A Mesterségek Ünnepén minden évben egy-egy mesteriség a rendezvény középpontjába kerül. A Magyar Nemzeti Galériában egy reprezentatív kiállítás keretében a kiválasztott szakmának legjelesebb magyarországi mesterei és külföldi alkotók munkái kapnak bemutatkozási lehetőséget. Az előző években a kovácmesterség, a hangszerkészítés, a játékkészítés, fuzekasság, szövés és a nemezélés állt a középpontban.

A 2005-ben a rendezvény fő témája a faművesség. Szeretnénk bemutatni azokat a fával foglalkozó alkotó mestereket, kézműveseket, akik követik a hagyományt, de egyben új utakat is keresnek. Kötődnek a népi kultúra tradícióihoz, de megfelelnek a modern kor követelményeinek is. A szabadtéri kézműves bemutatók mellett augusztus 13-án „A megtartó hagyomány” címmel a legjelesebb fafaragók munkáiból nyílik kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában.

Népművészeti Egyesületek Szövetsége

XX. Kecskeméti Népzenei Találkozó

2005. szeptember 22–25.

„Kerek egy esztendő”

Szemelvények hagyományos ünnepeinkből idős és fiatal népművészekkel, hagyományörző együttesekkel szeptember 23-án pénteken 19 órakor az Erdei Ferenc Művelődési Központban
Szerkesztő: Lázár Katalin és Vavrincez András

„A népművészet szellemében”

Karsai Zsigmond festő és Erdélyi Tibor fafaragó tárlata szeptember 8-tól 24-ig az Erdei Ferenc Művelődési Központban
Rendező: dr. Bánszky Pál

„Egyszólam”

Kortárs irodalmi-népzenei est szeptember 22-én csütörtökön 19 órakor a Városháza udvarán, eső esetén a Katona József Könyvtárban
Szerkesztő: dr. Füzi László

A népzene tanításának motivációs lehetőségei az oktatásban

Ének-zene tanárok szakmai fóruma szeptember 22-én az Erdei Ferenc Művelődési Központban

Népszokások a változó világban

Népzene kutatók, néprajzi gyűjtők konferenciája szeptember 23-24-én az Erdei Ferenc Művelődési Központban

Találkozások az élő népművészetrel

Rendhagyó ének-zene órák szeptember 22-23-án Kecskemét iskoláiban

Baráti találkozók, táncházak

Szeptember 22-től 24-ig meghívott népművészekkel, hagyományörző együttesekkel, valamint a Bács-Kiskun megyei népzenei együttesekkel az Erdei Ferenc Művelődési Központban

Népzenei sokadalom, kézműves mesterek bemutatója és vására

Szeptember 20-25-ig a Főtéren

I. Magyar Dorombfesztivál

Szeptember 24-én az Ifjúsági Otthonban

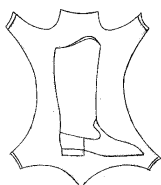
Szervezők:

Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata, Erdei Ferenc Művelődési Központ és Művészeti Iskola

Információ:

Erdei Ferenc Művelődési Központ és Művészeti Iskola
6000 Kecskemét, Deák Ferenc tér 1.
Tel: 76/503-880/141 Toókosné Börönte Erika
Fax: 76/503-890 e-mail: efmk@axelero.hu
honlap: www.efmk.hu és www.kecskemetsz.hu

Néptáncosok, néptáncsoportok és bármely táncműfajt kedvelők!

Különböző táncokhoz készítünk méretre is:

NŐI ILLETVE FÉRFI PUHA- ÉS KEMÉNYSZÁRÚ CSIZMÁT

MENYECSCKE CSIZMÁT • NÉPTÁNC BAKANCSOT • KARAKTERCIPŐT

Műhelyünk címe: 8300 Tapolca, Sümegi út 20. (a gimnázium mellett)

Telefon: 06-87/321-304; mobil: 06-30/286-9517, 06-30/224-2105

TANKA TAMÁS és BÁRÁNY SZILVESZTER Népi Iparművészek, a Népművészet Ifjú Mesterei

Modelljeink megtekinthetők és megrendelhetők, árlistánk és méretlapunk letölthető a honlapunkról: www.tankabarany.hu

Autentikus népzene az általános iskolai ének-zene oktatásban

Az óvodai zenei nevelés nagyon fontos a gyerekek életében, hiszen ekkor kapják meg azokat az alapokat, amelyekre a későbbiekben építkezhetnek. Forrai Katalin sokat dolgozott azon, hogy mind a módszer, mind a gondosan válogatott dalanyag megfeleljen az óvodáskorú gyermekek számára, elősegítve ezzel a tanítás hatékonyságát, illetve a gyerekek zenei nevelésének kedvező irányba való haladását. Fontosnak tartom ezeket az alapokat továbbfejleszteni az iskolai énekórákon is. A tanító felelőssége, hogy ezekre az alapokra miként építkezik. Sokan, többek között én is eredeti hangzóanyagokról tanulok énekelni, hallás után immáron tizenkét éve, s az autentikus anyagokat arra is kiválóan alkalmasnak találom, hogy az általános iskolai énekórákon alkalmazzuk. Jelenleg tanító szakon harmadéves hallgató vagyok, és úgy gondoltam, erről írom szakdolgozatom, ami mára már elkészült.

A tanmeneteket napjainkban a Nemzeti Alaptanterv (NAT), illetve a keret-terv által javasolt fejlesztési területek szerint dolgozzák ki a pedagógusok. Szabadon dönthetnek arról, mely tankönyvcsaládból szeretnének tanítani.

Az énekkönyvekben található népdalok és műdalok véleményem szerint csupán támpontot jelentenek a tanító számára. Sokan előírásnak veszik a tankönyv által ajánlott dalanyagot (persze a zenehallgatást is). Miért? Talán mert nem akarnak függetlennedni a könyvtől, félnek az újtól, nem elég nyitottak. Pedig a gyermeknek minden olyan impulzusra szüksége van, ami formálja saját előadói stílusát, erősíti nemzeti azonosságtudatát, elősegíti az éneklési képességeinek fejlődését, a hagyományok ismeretét és gazdagítja érzelmvilágát. S erre a NAT-ban is találunk utalást.

A gyermek a kisiskolás korban sokkal fogékonyabb mindenre, éppen ezért nem mindegy, hogy milyen irányba formáljuk zenei ízlését. Véleményem szerint az identitástudat többek között a saját kultúra ismeretén keresztül is mélyíthető. Így fontos,

hogy az iskolában minél több órán tanítsunk „autentikus anyagokról” a gyerekeknek, és zenehallgatáskor ne csak Mozart szóljon az órán – bár ez is fontos –, hanem akár egy bogyzslói zenekar felvétele.

Érdekesképp összehasonlítottam a paraszti kultúrában történő népdaltanulást-tanítást a mai lehetőségekkel.

A hagyományos falusi társadalomban a dalanyag színterei: család, ünnepek, táncmulatság, munka; a tanulás módszere: szájról szájra, hallás után; helye a kultúrában: ez jelentette „a” zenét.

Ezzel szemben napjainkban a népdalokkal iskolában, szervezett táncházakban és népművészeti táborokban lehet megismerkedni. A tanulás módszerei is jelentősen eltérnek, hiszen a hallás utáni elsajátítás mellett szerepet kapnak a jelrendszerek (kotta, kézjeles szolmizálás) is. A népdal – és általában a népzene – csupán egy kis részt jelent a zenekultúra egészében.

Bármely szempontból is nézzük, a régi „módszer” még mindig hatékonyabb lehetne az énekórákon. Nézzük az első szempontot – hatalmas különbségeket vehetünk észre. Míg a paraszti kultúrában a népdaltanulásra, éneklésre a hétköznapiak akár minden pillanata alkalmas volt (ez személyesebb, és szervezesebb is az ember életében), addig napjainkban ez a lehetőség többnyire csak az iskolai énekórákon, táborokban, bizonyos rétegnek pedig a táncházakban is biztosított. A módszerben már találunk egyezést, a hallás utáni dalanyag szempontjából.

Az autentikus népzenei felvételek nem csak a dalanyagban, zenehallgatásban juthatnak szerephez, hanem akár az improvizáció terén vagy a zenei hallás fejlesztésében. Ha ugyanis egy adatközlővel kétszer elénekeljük egy népdalt, biztosan nem fogja egyformán díszítve visszaadni. Így a népdalok díszített éneklése lehetőséget ad a gyerekeknek az énekórákon az improvizálásra. A zenei hallás fejlesztésében pedig mi más vállalhatna nagyobb szerepet, mint a magyar népzene sokszínűsége.

A 4. osztályos tanmenet kidolgozása mellett – amelyet az autentikus anyagokra építünk –, kiegészítésként az eddig összegyűjtött felvételeimből egy dalanyagot is összeállítottam.

Dalanyag:

- Hol háltál az éjjel cönögemadár? (Sárköz)
- Aki leány akar lenni (Dávod)
- Gyere ki Kata (Dávod)
- Dudás uram, dudáljon kend (Zoborvidék)
- A borostyán apró kéket virágozik (Feketelak)
- Luca, Luca, kitty-kotty, kitty-kotty (Vas)
- Nagy karácsony éjszakája (Palócföld)
- Újlesztendő, vígságszerző (Körösök vidéke)
- Emlékezzünk Szent Balázsról (Rábaköz)
- Farsang, farsang... (Palócföld)
- Farsang három napjában (Galgavidék)
- Szent Gergely doktornak (Zala)
- Üveg ablak, nyílj kétfelé... (Kalotaszeg)
- A pünkösdek jeles napját (Rábaköz)
- Győri kanász a dombon... (Sárköz)
- A citromfa levelestől, ágastól (Bukovina)

Zenehallgatás:

- Intéző úr, ha kimegy a táblára (Galgavidék)
- Bogyzslói zenekar: Ugrós táncdallam
- Ha Dunarú fúj a szél (Somogy)
- Ha Dunáról fúj a szél (Somogy)
- Szentbalázi kislány vagyok én (Somogy)
- Magyarpalatkai zenekar: cigánytánc („akasztós”), lassú csárdás („szászka”), ritka szökös, sűrű csárdás
- Csereg, bereg a legyecské (Moldva)
- Dél-alföldi lassú és friss csárdás
- Kity-koty (Zala)
- Kelj fel gazda, kelj fel (Zala)
- Háromkirályok napján (Rábaköz)
- Azt hallottam én a héten (Mezőség-Szék)
- Csillag Boris (Érpaták)
- Széna van az ólban (Szlavónia)
- Talalaj, talalaj (Zoborvidék)
- Sárdó gyűjön (Zoborvidék)
- Haj ki, kizsi, haj ki (Palócföld)
- Villó, villó (Zoborvidék)
- Jöjj el által, jöjj el (Somogy)
- Széles a Duna (Bácskai Duna- mente)
- Széles a Cserta (Zala)
- Kodoba Béla hegedű szólója
- Csóri kanász mit főztél? (Somogy)
- Gyimesbükkü verbunk

A sok elmélet után sikerült megtapasztalnom, hogy ez a módszer milyen jól működik a gyakorlatban. Tartottam már olyan énekórákat, amikor az óra végén autentikus anyagokat hallgattunk, s a gyerekek láthatóan élvezték, az egyik kisfiú például táncolni kezdett a helyén. Nem csak magunknak, hanem a gyerekeknek is nagy örömet szerezhetünk, ha ily módon szervezzük meg az általunk tartott énekórákat.

Farkas Annamária

PRO FOLK

HANGSZEREK, TOKOK,
KELLÉKEK, JAVÍTÁS

Népzenei CD-k teljes választéka

ÓVODÁKNAK, ISKOLÁKNAK
KEDVEZMÉNY

Cím: 1074 Budapest, Dohány u. 84.
(bejárat az Almássy utcából)

Nyitva: 10-17h, pénteken 10-14h

Tel.: 06.30.9549-903

Tel./fax: 351-3341

E-mail: profolk@tla.hu

Honlap: www.datanet.hu/profolk-bt

Tisza szélén lakom...

Népzene a Bodrogbözből

A sárospataki Művelődés Háza kiadásában megjelent egy népzenei CD. Ez népzenei kiadók vagy zenekarok esetében természetes dolog, egy olyan intézménynél viszont, amelynek nem ez a profilja, hanem rendezvények szervezése és természetesen a hagyományok őrzése amatőr művészeti csoportjain, szakemberein keresztül, talán kevésbé. Felmerülhet a kérdés, hogy miként kapcsolódik egy városi művelődési ház feladatait ellátó intézmény a Bodrogböz hagyományaihoz. Először is a Művelődés Háza által fenntartott Bodrog Néptáncgyűttes (BNE) és utánpótlás csoportjainak tevékenysége révén, amiben kiemelt szerepet kap a bodrogbözi gyermekjáték és táncgyűttesek ápolása. További kapcsolódási pont, hogy az intézmény az Örökség Gyermek Népművészeti Egyesülettel közösen regionális továbbképzéseket és bodrogbözi mesterkurzust is szervezett. Itt működik ezen kívül a BNE Amatőr Néprajzi Munkacsoportja, amelynek tagjai a Bodrogbözben is végeznek táncéleket, gyermekjáték és zenei gyűjtéseket. E sokrétű műhelymunka ez évi termése a Tisza szélén lakom... című hanghordozó.

Az összeállítás alap gondolatát az adta, hogy a Bodrogböz hagyományainak olyan színeit mutassuk be, amiket ország-világ eddig kevésbé ismert. Nemigen kapott hangsúlyt például e terület pásztorságának zenei kultúrája. A más vidékeken is ismert pásztoralok közül két szép bélyi változatot választottunk ki, amelyeket Szokolay Dongó Balázs tárogató kíséretével Pojendán Gergő énekel. Az elveszett juhait kereső pásztor történetének sajátos helyi formája a juhász álom, amelyet a bodrogbözi Oláh Dezső bácsi elmondásából ismerünk. A lemezen saját gyűjtéseit is felhasználva

HANGOSÍTÁS

**FELVÉTEL
KÉSZÍTÉS**

Ifj. Vitányi Iván
(ex RECE-FICE)

0620/213-25-82
0630/380-52-77
Vitanyi@drolposta.hu

Hunyadi Péter játssza ezt hegedűn, s a történetet Darnos István meséli el. Szintén kevésbé ismert, vagy nagyon általánosnak tartott a katonadalok világa, pedig e témában is lehet érdekes, szép változatokat találni. A tiszakarádi katonadalokat Arató Kálmán 1937-es gyűjtéséből állította össze Kálmán Péter „Cucás” zenekarvezető és a Szeredás Zenekar. Kiváló férfikar állt össze – „Cucás”, Gyönyörű Zsigmond és Jeremiás Lajos közreműködésével – a Horthy-korból származó dalok eléneklésére. A lakodalomi dalok közül egy nagyon szép, régies, nagyrozvágyi menyasszony-búcsúztató került a lemeze János Hajnalka előadásában, de e jeles életfordulót idézik az Alsóbereckiből – Barna Pista bácsi örökéből –, valamint Kisgérésből származó vőfélyversek is, amelyek közül húrpénzszedést, zenesz- és borköszöntőt hallhatunk a lemezen.

A CD másik szerkesztési elve, hogy olyan bodrogbözi települések zenei kultúrájából is szemezessünk, amelyek mindeztidáig ismeretlenek voltak. Így került a lemeze a királyhelmeci zenekar és a cigándi citeramuzsika mellett a már említett gyűjtésből tiszakarádi csárdás – a Szeredás tolmácsolásában –, valamint a Morotva Zenekar által összeállított tánczene Kenézlőről, Darnos István gyűjtéséből. A lemez sokszínűségéhez az is hozzájárul, hogy a különböző hangszer-összeállításokban muzsikáló zenekarok – Dűvő, Szeredás, Hunyadi Péter és barátai, Morotva – hangzásbeli sajátossága más és más. Minden zenész, énekes – a hiteles tolmácsoláson túl –, beletette a saját egyéniségét, mondanivalóját. A tárogató és a citera szerepeltetésével minden, e területen jellemző hangszer megszólal a lemezen.

A felvételeket Kiss Sándor, a borítótértervet és a grafikát Sajószegi Gábor készítette. A lemez zenei rendezője Römer Judit, szerkesztője Darnos István. És persze lehetnek használható gyűjtések, kiváló előadók, ha nincs a Nemzeti Kulturális Alapprogram, Tiszakarád Önkormányzata, Kisrozvágy-Nagyrozvágy társult képviselő testülete, a Folkrádió, a Magyar Folk Centrum, a Szeredás 2000. Bt. és a Pányoki Szálláshely Kft., hogy segítsenek előteremtetni a kiadáshoz szükséges anyagiakat.

Ajánljuk a lemezt mindenkinek, akik szeretik a bodrogbözi muzsikát vagy kíváncsiak annak eddig kevésbé ismert színeire. Ha nem tudják egyszerűen csak hallgatni, énekeljék a dalokat az előadókkal együtt, sőt nyugodtan perdüljenek táncra. A kiváló muzsikát biztosítják a lemezen hallható előadók, kívánunk hozzá jó egészséget és erős, táncos lábakat.

Darnos István

LENDÜLET ÉS LELKESEDÉS

Megújult az Örökség Gyermekek Népművészeti Egyesület

Az Örökség Gyermekek Népművészeti Egyesület áprilisi közgyűlésén megválasztották a szervezet új vezetőit. Ezzel megtörtént az egyesület szervezeti felépítésének átalakítása, amelyről a tagság még januárban határozott.

Januártól kezdődően a hét regionális elektori ülés során megalakultak a regionális kollégiumok, amelyek megválasztották elnökeiket. Mind-egyik eseményen részt vettem, és hasznos tapasztalatokat szereztem.

Természetesen az egyes területeken különböző volt az érdeklődés, ám a megjelenetek mindenhol azonos aktivitással vettem részt az üléseken. Összességében elmondható, hogy az átalakulási időszakban sokkal több tag kapcsolódott be a munkába, mint a szokásos éves közgyűléseken. Az első találkozók után számos régióban komoly szervezőmunkára került sor. Ennek meglepő eredményei lettek. Van olyan regionális kollégium, ahol a tagság alig két hónap alatt megkétszereződött. A Nyugat-Magyarországi Regionális Kollégium nem csak jelentősen megnövelte taglétszámát (ezzel az Örökség tagjait), hanem igen rövid idő alatt színvonalas kiadványt is készített, bemutatva együtteseit, illetve a régióban megrendezendő éves eseménynaptárt.

A regionális kollégiumok megalakulását követően április 27-én került sor arra a közgyűlésre, amelyen a tagság megválasztotta az egyesület elnökét, alelnökeit, illetve a szakmai bizottságok elnökeit. A közgyűlésen jelen volt egy szakjogász, aki a bizonytalan kérdésekben azonnal szakszerű segítséget nyújtott. Nagy érdeklődés előzte meg a választást. Az új módszer, a pályázat útján betölthető tisztségek rendszere, a pályázatok ismertetése felfokozott várakozással töltötte el a jelenlévőket. Csasztvan András köszöntője és előzetese után az Örökség elnöksége lemondott. Ez a tény már a januári bejelentéskor is nagy meglepetést váltott ki, hiszen a jelenlegi elnökség még közel egy évig a helyén maradhatott volna. Mégis valamennyi érintett úgy gondolta, hogy az egyesület érdekében ezt a lépést megteszi.

Ezt követően megkezdődött a tisztújítás. A tagok előzetesen elolvashatták a kivétel nélkül magas színvonalú pályázatok. A pályázók öt-tíz percet kaptak arra, hogy szóban ismertessék és kiegészítsék írásos munkájukat. A jelenlévők nagy élvezettel hallgatták az előadókat. A szakmai bi-

zottságok elnökjelöltjeinek – a szakmai programok mellett – azt is ismertetniük kellett, hogy ki az a négy személy, akit a bizottságba magukkal hívnának. Ez nem kis kihívást jelentett számukra, hiszen komoly és előzetes tárgyalásokat kellett folytatniuk az általuk tervezett szakemberekkel.

A beszámolókat felvázolva igazolódott a módszer helyessége, hiszen a tagság előtt a pályázatokat hallgatva körvonalazódhatott a jövő Örökség Egyesülete. A tag nem csak személyt, hanem programot is választhatott. A régiók pedig – egyeztetve a régiós tagok közös érdekét – meghatározói lettek a szavazásnak, hiszen nem egy tag, hanem egy régió tagjainak összegeződött szavazata volt a tét. A közgyűlés Neuwirth Annamária (2004 októbere óta ügyvezető igazgatónk) elnökletével nagyon jó hangulatban és szívélyes együttműködéssel zajlott. A szavazást követően fél kettőkor szállt fel a fehér füst, s az itt mellékelte eredmény született.

Figyelemmel arra, hogy a Martin György Néptánc Szövetség is szervezeti átalakulásba fogott, az egyes területeken megkezdődött a kapcsolatfelvétel a régiókban működő felnőtt táncegyüttesek, a hagyományörzők és az „örökségesek” között.

Természetesen a területektől és a tagság akaratától függ, hogy milyen formában alakítják ki az együttműködés lehetőségeit. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Hajdú-Bihar megye és Jász-Nagykun-Szolnok megye már létrehozta az Észak-Alföldi Folkloriszövetséget, amelynek elnöke Koroknai Katalin (Debrecen) lett. Dél-Alföldön a Viharsarok Néptáncszövetség vállalná egy hasonló, gyermek, felnőtt és hagyományörző együttesekből álló regionális szövetség létrehozását. Budapesten és Pest megyében megkezdődött a Pest Megyei Népművészeti Egyesület kibővítése és átalakítása Közép-Magyarországi Folkloriszövetséggé. Látna az Örökség Egyesület tagságának lelkesedését és aktivitását, őszintén reméljük, hogy az egyesület átalakítása lendületet és motivációt ad a magyar népművészeti mozgalmak megújulásához.

Szigetvári József

Az Örökség Gyermekek Népművészeti Egyesület új elnöksége

Elnök:

Csasztvan András (Szarvas)

Szakmai alelnök:

Matókné Kapási Júlia (Szekszárd)

Területi alelnök:

Szigetvári József (Százhalombatta)

Szakmai bizottságok

(az elnökség tagja a bizottsági elnök)

– Oktatási bizottság –

Elnök: *Szilágyi Zsolt (Nyíregyháza)*

Tagok: *Forgó Edit (Csongrád)*

Kovács Henrik (Százhalombatta)

Majoros Róbert (Székesfehérvár)

Maródi Attila (Miskolc)

– Kommunikáció és kapcsolattartás –

Elnök: *Székelyné Sztanó Hedvig (Budapest)*

Tagok: *Dernovits László (Budapest)*

Hankó Györgyné (Szentes)

Kontra Mária (Budapest)

Küttel Dávid (Budapest)

– Szakmai bizottság –

Elnök: *Darmos István (Sárospatak)*

Tagok: *Budai Gábor (Ráckeve)*

Kneifelné Vass Éva (Székesfehérvár)

Lukács László (Izsák)

Ugyan Attila (Nyíregyháza)

– Jogi és Ügyrendi Bizottság –

Elnök: *dr. Muha Miklós (Sárospatak)*

Tagok: *Kiss Norbert (Zalaegerszeg)*

Kun Katalin (Tata)

Kurdi Csilla (Kaposvár)

Radnai Lászlóné (Szekszárd)

Schmidné Fücsök Piroška (Győr)

dr. Tóth László (Szeged)

Regionális kollégiumi elnökök

(az elnökség tagja a kollégiumi elnök)

Közép-Magyarország:

Varga Edit (Budapest)

Észak-Alföld:

Bistey Attila (Nyíregyháza)

Észak-Magyarország:

Bartháné Ruskó Zsuzsa (Karancslapujtő)

Közép-Dunántúl:

Gábor Klára (Komárom)

Nyugat-Dunántúl:

Putz Katalin (Győr)

Dél-Dunántúl:

Takács Gábor (Marcali)

Dél-Alföld:

Mlinár Pál (Békéscsaba)

Különös zene

A Szászcsávási zenekar sikere Egerben

Hej, nagy a sokadalom az egri Dobó téren! Javában zajlik a Szent Donát napja alkalmából július 8. és 10. között, már kilencedszer megrendezett Egri Bikavér ünnepe. Kétoldalt izléses sátrak állnak, egyikben-másikban a szépen terített asztalok ételkülönlegességekkel várják a látogatókat. Az elsődleges perze a fő produktum: a bikavér, amelyet minden változatban és mennyiségben „csapra ütnek”.

Egykori egri diákként erre az eseményre érkeztem feleségemmel együtt kedvenc városunkba, azzal a nem titkolt hátszándékkal, hogy egy ilyen (bika)vérbeli magyar fesztiválon bizonyára valamilyen ide illő népzenei műsorral is kedveskednek nekünk a rendezők. Mi másért állna egész nyáron a színpad a Dobó-téren? Mivel az internetről semmi közelebbit nem lehetett megtudni a kísérőprogramokról, pénteken este a helyszínre érkezve kell tájékozódunk. A műsorfüzetből azután kiderül, hogy aznap este a „Szászcsávási Band” szórakoztatja a nagydeműt.

Micsoda szerencse! Élőben látni a leghíresebb erdélyi bandát!

A színpadra pillantok: hat mikrofon, állványostul és egy nagybőgő. Valami csakugyan készülődik! Az együttes menedzsere rövidesen fel is vezet a várható műsort, sajnos, mikrofonját csak mondókája közepén kapcsolják be. Megtudjuk tőle, hogy a zenekar tagjai otthon külön zenekarokban muzsikálnak, mai, modern hangszerekkel kiegészített felállásban, turnéikon azonban igazi, hiteles magyar, cigány és román dalokat, zenéket szólaltatnak meg.

A mikrofonok mögött fősorakozik a banda, és ha mást nem is, a jellegzetes fizimiskájú, szigorú tekintetű főprímást, Jámbor István Dumnezut nyomban föl lehet ismerni. Ott vannak persze a többiek is, az eredeti tagok egy kivétellel valamennyien: a két másik prímás, Mezei Levente Leves és Csányi Sándor Cilika, a két kontrás, Mezei Ferenc Csángáló és egy egészen fiatal zenész (Jámbor Ferenc Tocsilla helyett), végül pedig a mosolygós bőgős, Csányi Mátyás Mutis.

Rázendítenek az első táncrendre, és a varázslat működni kezd: egyre jobban szól, egyre jobban elbűvöl ez a tökéletes muzsika, amelyben a három prímás hol fölváltva, hol egyszerre húzva, cifrázva viszi a dallamot, a két kontrás és a bőgős pedig elpusztíthatatlanul teszi alá folyamatosan az örült ritmust. Úgy látszik, az alkalmilag összeverődött közönség kissé értetlenül figyel a muzsikát, mert Dumnezu mester a szám közepén megszólal: „Különös zene, ugye?” A végén azért fölcattan a taps, akárcsak a második, hasonlóan friss menet után, majd negyedóra szünet következik.

A második részben a zenekar a gyors tempójú darabok mellett már mesteri módon muzsikál lassúkat is. A hegedűk keservesen sírnak, a bőgő és a kontrák bénítóan, szívfájdítóan züm-zümölnek. Az egyik szám közepén a szászcsávásiak váratlanul abbahagyják a zenélést, és a hat férfi valami egészen szomorú, döbbenetes balladát énekel el cigány nyelven. Sajnos, a közönség csak igen gyér tapsal jutalmazza a produkciót, ami szemmel láthatóan rosszul esik a banda tagjainak. (Persze lehet, hogy azért nem tudnak tapsolni, mert bikavéres poharat szorongatnak a kezükben. Mi elől állunk, és le tudjuk rakni a színpad szélére.) Ekkor Jámbor István Dumnezu a publikum megénekelésével próbálkozik, teljesen eredménytelenül, mivel senki sem ismeri az általa előénekelte népdalt. A szám végén már leplezetlen bosszúsággal köszöni meg a közönségnek az „együttműködést”.

Kritikus percek következnek. A főprímás többször is az órájára néz, és a fejünk fölött lebeg annak a veszélye, hogy pillanatok alatt

fotó: Szánthó Zoltán

végét vet az egész muzsikálásnak. Szerencsére nem így történik. Egyre szilajabb zenék következnek, és a közönség is egyre jobban kezd belekedni.

A zseniális Dumnezu mesterien irányítja muzsikáit a dallamváltásoknál. Félelmetes hatása, amikor egy-egy szám elején eleinte szólóban hegedül, majd kisvártatva száz százalékos pontossággal, teljes hangerővel, egyszerre csatlakozik hozzá az egész zenekar. A prímások ki nem fogynak a cifrázásokból, a többiek pedig halálos biztonsággal húzzák az alapritmust, és ha csere-bere alapon a másik hangszerén játszanak, akkor is ugyanolyan tökéletesen szól minden.

A főprímás néhány szám erejéig énekesként is kitesz magáért: hangja éretten, gyönyörűen szól, élvezet hallgatni. A műsor fénypontja, amikor hegedűjét a földre rakva a másodprímás Cilika előrelép, és szilaj sűrű verbunkot kezd járni. Pár perces produkciója után visszatér hangszeréhez, hogy a táncban átadja helyét a fiatal kontrásnak, akit végül még az idősebb kontrás követ. Remek táncolásukkal mindhárman nagy sikert aratnak. Hogy a kontrán mennyire jól lehet játszani, az akkor derül ki, amikor Mezei Ferenc Csángáló visszaáll muzsikálni. Az addig kissé vékonyabb brácsahang hirtelen teljes teltséggel kezd szólni, elemi erővel, rendíthetetlenül, végeláthatatlanul.

Csúcson van a koncert: eszméletlenül szárnyal a Szászcsávási Zenekar muzsikája, pezseg a hangulat. A bőgős eldobja vonóját, és ujjal tépi a húrokat, a színpad mellett többen táncra perdülnek. A közönség, főként a színpad előtt álló lelkes csoport a számok végén folyamatos ordítózással fejezi ki elragadtatását. A műsoridő azonban lejár, és a Rákóczi-indulóval véget ér a fergeteges multság.

Nézem a műsorfüzetet, hogy milyen esti program várható még a következő két napra: mindkét este úgynevezett „magyar jazz” (plusz szombatán este a Líceum udvarán, egy másik rendezvényen a Hair című musical). Mint az amerikai zenék vallásos imádatából nem olyan régen megtért, folklorizálódott egyén kérdelem: Mit keres ez a zene egy Bikavér-ünnepen? Nincs nekünk saját zenénk, ami jobb minden másnál? Mire jó ez az örökös idegenimádat? Viszonozza ezt valaki? El lehet képzelni, hogy a világ bármely táján egy nemzeti jellegű fesztivál három napja közül csak az egyiket játszanak hazai zenét, a másik kettőt pedig külföldi, mondjuk magyar muzsikát?

Bosszúságomat csak az enyhíti, hogy a hangszóróból hallom: a színpad mögött meg lehet vásárolni a zenekar CD-it. Oda is megyünk, és szóba elegyedünk a bőgőssel, Csányi Mátyással. Akkor látjuk, hogy sajnos mankóval jár, mivel érszűkület miatt operálták a lábát. Beszélgetés közben előkerülnek a CD-k is, összesen négy, amelyek közül kettőt sikerül jutányos áron megkaparintani.

Ezer szerencse. Így a nap hátralévő részében sem kell nélkülözniük Dumnezuék pazar zenéjét.

Köszönjük Eger városának és a Szászcsávási Zenekarnak ezt a csodálatos estét, Csányi Mátyásnak pedig mielőbbi teljes gyógyulást kívánunk!

Kóczyán János

Magyar tánciskola századszor

Elnézem ezt a maroknyi csapatot, az immár öt éve hivatásos, ötven éve fönálló Ifjú Szívek Magyar Táncgyűjtést, s valahol a szívem mélyén, kérem, ne vegyék tőlem rossz néven, büszke vagyok rá. Úgy érzem, egy kicsit ők a Népes újjáélesztői, a Szóttos hivatásos együttesé válása álmainknak megvalósítói, de egyúttal a valamikori műkedvelő Ifjú Szívek lelkesedésének is továbbhordozói.

Természetesen tudom, hogy büszkeségem oka valamiféle nemzeti büszkeségtudat, hiszen produkciójukhoz semmivel nem járulok hozzá, de hát a gyufához, dinamóhoz, C-vitaminhoz, golyóstollhoz ugyancsak semmi közöm, mégis büszke vagyok magyar vonatkozásaikra. Tudom, a tánc a művészet egyik kevésbé időtálló műfaja – amint lemegy a függöny, már csak a néző emlékeiben él –, s valljuk be, a néptánc a műfajnak esetleg megtűrt, leginkább fanyalagva megtűrt mostohagyermek, még a belőle élő alkotók is inkább meríteni szoktak belőle, mintsem vállalni azt, hogy az eredeti anyagot megtanulva, azt szinte változtatás nélkül színpadra vigyék.

Hégli Dusán ezen kevesek egyike. Áltaam ismert munkáiban kizárólag eredeti anyaggal dolgozott, nem tartotta szükségesnek saját lépés- és mozgáskreációk alkalmazását. Az eredeti anyag alkalmazását annyira komolyan veszi, hogy a színpadról nemcsak egy-egy kistáj táncai köszönnek vissza, hanem felismerhetjük egy-egy táncos egyéniség sajátos mozgását, táncikincset, néha egy-egy jellegzetes mozdulatát. Vitatható ugyan, szükséges-e a tánc hű ábrázolásán túl a táncos hű ábrázolása (utánzása?) is. Véleményem szerint szükséges. Mégpedig nem csak azért, hogy a vájt fülű, illetve szemű bennfentesek felkiálthassanak: nézd, tisztára Árus Feri, vagy a még bennfentesebbek felismerjék Farkas Lajos „Deákos” borzovai táncos-dalos naiv festő asszonybolondító alakját. Inkább azért, hogy a nem bennfentes, nem vájt fülű, esetleg véletlenül a nézőtérre keveredett szemlélő is lássa: ez nem egy kitalált, majd film- és magnószalagra rögzített, majd tokba zárt, csak a színpad számára hasznosítható kultúra, hanem egy ma már eredeti állapotában kihálóban levő, de a közelmúltban még virágzó, helyi jellegzetességeket tükröző, ám egyének által alkalmazott (népi) művészeti ág.

Ezen alkotói törekvés jegyében fogant az együttes új műsora is, ebből láthattunk részleteket május 16-án a pozsonyi Astorka színházban. A szerény műsorfüzet Petőfi Sándor és Bartók Béla írásokat ígér. S jön az első meglepetés: Petőfi leveléből kiderül, hogy bizony ez a Petőfi Sándor is ember volt. Ember, aki ugyan nevéhez méltó módon írja le a látott tájat, de azt is le meri írni, hogy zavarja a kortárs költő horkolása. Ugyanez derül ki Bartók Béláról. A magyar, szlovák, román, szerb népzene rendszerezője, a világhírű zeneszerző, zongoraművész le merete írni: „elég volt a gyűjtésből meg az esőből. Általában véve elég jól ment minden, csak kezdetben volt Hédelen baj a gyűjtés körül. Sok brinzát, ostyepkát, sztrapacsokát, csucsorietkát és rizikét ettem és vagy 400 dallamot jegyeztem le. Ez már csak elég!...”

Amilyen bátorsággal nyúlt Hégli kultúránk nagyjainak leveleihez, ugyanilyen bátorsággal vitte színpadra e nagy művészek által bejárt felvidéki kistájai táncait. Bartókot magyar népdalgyűjtőként, magyar zeneszerzőként tartjuk számon, aki tudta, hogy a környező népek zenéje cseppet sem alábbvaló a miénknél, esetleg más, ezt igazolandó zeneszerzőként is részrehajlás nélkül alkalmazta a magyar mellett a szlovák vagy román népzenei motívumokat. Ezt valósítja meg az Ifjú Szívek műsora is, ahol mind a Petőfi, mind pedig a Bartók által bejárt tájról szlovák táncokat is láthattunk. Nem is akárhogyan. A kriványi Ovčí zdych című pástorjáték is hiteles, szellemes, túlzásoktól mentes kompozíció. A félidőt záró Keď my za hory zájdemé viszont! Hasonló szinten elő-

adott szlovák néptáncot utoljára tán 30 éve láttam a východná fesztiválon, éjjel, a büfésátrak mögött, amikor a kellő mennyiségű sörrel és pálinkával feltöltött, az este még adatközlőként színpadon szerepelt falusi emberek a saját gyönyörűségükre táncoltak. Meg merem kockáztatni azt a kijelentést, hogy ma Szlovákiában nincs olyan szlovák táncscsoport, amelyik ezeket a táncokat képes lenne ilyen szinten előadni. Bizony, anyanyelvi szinten. Nehezebben megítélhető, de valószínűleg nem sok az olyan zenekar sem, amelyik ilyen, a hétfőn hallott színvonalon képes lenne reprodukálni saját népe zenéjét. Gyűlölettel teli világunkban tiszteletre méltó teljesítmény, tiszteletre méltó igyekezet a tolerancia hirdetése. Ezért is köszönet illeti a műsor minden alkotóját.

Ami nagyon zavaró volt: az Astorka nézőterére mindössze két-száz néző fér be. Nem számoltam meg a széksorokat, de tizenöt-nél kevesebbnek gondolom. Ehhez képest a zenekart sikerült úgy kihangsúlyozni, hogy a táncosok énekét csak tátogó szájuk alapján lehetett sejteni. Nemigen orvosolta a bajt a középre állított mikrofon sem – szóljon, aki (a nézőtérén) értette a szöveget, azonnal visszavonom nemtetszésem. Ami kellemesen meglepett: a kétszáz néző közt sok volt a szlovák, nem zavarta őket a csak magyarul felolvasott levél (lehet, hogy Petőfi nem ismerte a nyelvtörvényt?). Nem lepott meg, de nem kellemes: a műsor az Ifjú Szívek jubileumi éve jegyében zajlott, s bizony sem a „régisívesek”, sem a politikai elit nem képviseltették magukat túl nagy számban. Előbbiek közül, ha jól láttam, mindössze ketten voltak kíváncsiak az utódok eredményeire, remélem, nem sértő, ha nevük is itt áll: Bors Éva és Takács András. A többi volt igazgató, szólista, tánckarvezető, zenekarvezető, meg még ki tudja mi mindenféle vezető, meg a volt tagok sokasága (a későbbi generációk néhány tagja eljött) másként múltatta a hétfő estét.

Ami szintén zavaró, de nem meglepő: közhelyként szokás emlegetni Bartók népzenei gyűjtéseit, Kodály zenepedagógusi munkásságát, szinte természetes módon, csak éppen azt nem szokás említeni, hogy a felnőtt magyarok alig tíz százaléka tudja megkülönböztetni a népzeneit a népies műzenétől. Ennél is kisebb azoknak az aránya, akik rendszeresen hallgatnak népzeneit, s hát bizony, ha összeszámoljuk, hogy saját multságára hány magyar énekel magyar népdalt, táncol magyar néptáncot, nem nehéz kitalálni, még kisebb számot kapunk. Ezt a szomorú tényt persze nem Hégli Dusán ismerte fel elsőként, sőt az sem mondható, hogy ő lenne az első olyan alkotó, aki kísérletet tesz annak bemutatására, mit láthatott annak idején, vagy száz évvel ezelőtt a gyűjtő. Még azt sem mondhatjuk, hogy Hégli Dusánnak ez lenne az első olyan műsora, amelyben magát a gyűjtést, annak körülményeit, azt mutatja be, hogy a résztvevők mit láthattak-hallhattak (Zenészek tánca, Honti igricek).

A Bartók és Kodály korát megidéző, elemző műsorok (János, Muzsikás) alapvető törekvésétől eltér az Ifjú Szívek műsora. Előbbiek egy-egy zenekari mű vagy kórusmű, azaz egy feldolgozás eredeti párhuzamait kutatják és mutatják be. Az Ifjú Szívek műsorának alap gondolata más: célja a kor és helyszín felelevenítése. Mintegy mellékesen kiderül, az erdélyinél bizony szegényesebb szlovákiai magyar anyagból is lehet izgalmas, élvezetes műsort csi-

nálni, egy gondolatot is közvetítő műsorban viszont nincs szükség a néző számára ismeretlen módszerek alkalmazására. „Mindössze” meg kell tanítani a táncosokat táncolni, olyan egyéniségeket kell nevelni, akik képesek, saját identitásuk megőrzése mellett egy mozgás hű utazására is. Na meg kell néhány megszállott zenész, jelen esetben mindössze három, akik olyan szinten képesek megszólaltatni az erdélyinél kevésbé archaikus felvidéki magyar hangszeres népzene és az attól igencsak eltérő technikát igénylő szlovák zenét, mint azt tette Koncz Gergely primás, Mester László kontrás és Lelkes Tibor bőgős.

A csapat eddigi műsorai során már igazolta technikai felkészültségét, táncos tudását, így a magyar táncok pontos, hűséges tolmácsolása nem okozhat senki számára meglepetést. Ami viszont újra és újra kellemesen meglep, az maga az ötlet és a megvalósítás módja. A koreográfusokra leső gyakori csapda, hogy olyasmit szeretnének ábrázolni a táncokkal, ami a tánc lényege (például a szerelem), csak éppen nem veszik észre, hogy saját ötleteikkel éppen a lényegét irtják ki. Vagy ellenkezőleg: olyasmit szeretnének ábrázolni a táncokkal, amit nem lehet, mert gondolataik elmondására saját gesztusrendszerrel kell kialakítaniuk, ami a táncról sok esetben idegen, ezért a néző számára felfoghatatlan (viszont a magát vájt fülűnek kinevező sznob közönség annyira mindent bele tud magyarázni, hogy végül az alkotót is meggyőzi útja helyességéről). Héglí Dusán sikerrel kerülte ki ezeket a csapdákat, s remélem, a jövőben is a maga módján tudja tolmácsolni gondolatait.

Nem tudom, van-e rá példa, hogy néptáncgyűttes műsorának századik előadását lehetne ünnepelni. Nem emlékszem, hogy (Cseh)Szlovákiában lett volna ilyen alkalom, még a Szöttes hőskorában sem, amikor a műkedvelő csoportok átlagát messze felülmúló évi 60-70 előadást is tartott az együttes. Az Ifjú Szíveknek sikerült, és értékéből mit sem von le, hogy a műsor elsősorban iskolás gyerekeknek készült, zömmel iskolákban mutatták be. Gyerekeknek készült, de nem a gügyögős óvodás versek modorában, a műsor készítője mindvégig egyenrangú félként kezeli ifjú közönségét, hiszen bizonyára tudja, a gyerekek figyelmét csak jó előadással lehet lekötni. A gyerek őszinte, ha a kínált élmény nem ragadja magával, esze ágában sincs fegyelmezetten végigülni az 50 percet. A századik előadást ünneplő Magyar tánciskoláról már többen elmondták véleményüket.

A műsor sokaknak tetszett, tudjuk, harmincezer gyerek kapott Magyar tánciskola órarendet. A műsor értékelői többnyire kedvezően fogadták a produkciót, annak mindössze néhány lényegtelenné tűnő elemét kifogásolva, mint például a botolást fejes vonalzóval. Amely kifogással mélységesen nem tudok egyetérteni. Ha a műsor célja az, hogy megismertessük a gyerekekkel anyanyelvünknek ezt a rendkívül fontos, ám mind a mai napig rendkívül elhanyagolt részét, valami módon közölnünk kell velük azt is, hogy ez nem egy poros üvegszekrénybe zárt, a színpadon alkalmaz-

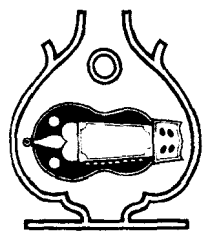
ható művészeti ág, eredeti művelői pedig hús-vér emberek voltak, sőt a mai napig is feltalálhatók még itt-ott. Akkor tán a gyerekek számára világosabbá válik, hogy a táncot eszközzel is lehet művelni. A magyar néptánc irodalmát felületesen ismerők is tudhatják, hogy vannak eszközös táncokat taglaló tudós cikkek, ezekben a szerzők fel is sorolják az eszközt, s valóban, fejes vonalzó nem szerepel bennük. Szerepel a bot, az üveg, a kendő, a nyújtófa, a korszó s még számos tárgy, általában példaként, nem típusként, egyik leírás sem zárja ki az egyéb eszközök használatának a lehetőségét. (A juhász kampót minden gondolkodás nélkül bárki elfogadja ősi eszközként, holott a kampó használata bizony nem is olyan régi, a gyapjas juhok – és azok betegségei – elterjedésével vált mindennapi juhászeszközzé). Ha emlékezetem nem csal, az iskolában mi is harcoltunk egymás ellen, néha a nagy, táblára író körzővel (ennek alkalmazását a gyermekműsorból Héglí Dusán szerencsére kihagyták, hiszen a vele való botolás ön- és közveszélyes lehet), amikor az ellenfél magát a nagy vonalzóval védte. Nem zavaró a műanyag üvegek használata, az sem, hogy a ritmusos ugrálást gumitwist segítségével is bemutatják. Gondolom, a ma gyerekei által használt eszközök alkalmazása inkább könnyíti a látottak befogadását.

Amiben nem vagyok biztos: a tanító a tanítás kezdetén felelni szólítja a gyerekeket magyar népdalból, a mūdalt és slábert éneklőt gyorsan leállítva. Gondolom, az alkotó el akarta kerülni azt, hogy túlmagyarázott legyen a jelenet, mégis hadd kételkedjem abban, hogy a néző megérti: ezek a dalok nem idevalók. Nem népdalok. Pedig hát fontos lenne az is: nem csak az egyes régiók értékeinek bemutatása, megismertetése. Nem biztos, hogy elég felhívni a figyelmet a jóra, Bartók és Kodály népénél bizony rá kell mutatni a rosszra is, mert tapasztalatból tudom: népünk-nemzetünk igencsak hajlamos a silányabb javak alkalmazására, s az ifjúság nevelésével foglalkozó, az anyanyelvi kultúra átadására hivatott tanárok-tanítók zöme nem nagyon tudja megkülönböztetni a népdalt a mūdaltól. Kodály és Bartók nevét inkább csak alibiként szokás említeni, a munkájukkal kapcsolatos ismeretek firtatása többnyire kínos hallgatást eredményez.

Bizony, nem mondhatni, hogy Bartók és Kodály mai szemmel, mai technikával, mai közlekedési és szálláslehetőségekkel mérve is elképesztően nagyszabású munkájának eredménye közkinccsé vált volna. Népdal hallatán ma is sokan fanyalognak. Nem mondom, hogy kikapcsolják a rádiót, mert rádióhallgatóként tudom, hogy népzene csak ritka szerencsés pillanatokban hallani a közszolgálati adókon, a kereskedelmi csatornákon meg tán soha. Hasonló eredménnyel jár a népdalt kedvelő, ha a tévében szeretne népdalt hallani. Sem az eredeti anyagot, sem a feldolgozásokat, sem az eredeti hű megszólaltatóit nem láthatjuk viszont a képernyőn. Marad a CD, csakhogy a megfelelő minőség kiválasztásához megfelelő ismeretekre van szükség.

Úgy vélem, a műsor a gyerekek számára ott válik felejthetlenné, amikor fölmehetnek a színpadra botolni (fiúk), kipróbálhatják az üveges táncot (lányok). Sokszor láthattunk már olyat, hogy a nézők közül önkénteseket hívnak a színpadára, ami a legtöbb esetben kínosan hosszúra nyúlik. Itt a szemüveges tanító bácsi annyit mond: tíz másodpercek van még, hogy feljöjjetek. S láss csudát: az Astorka színpada pillanatok alatt megtelt botolni vágyó legénykékkel, s még két kislány is akadt (ne feledjük, ez egy felnőtteknek szóló esti előadás volt!). Mindenképpen folytatásra méltó kezdeményezésnek tartom. Van rá esély, hogy a műsort látott harmincezer gyerek közül legalább háromezren olyan felnőtté válnak, akik számára természetes közeg lesz a népdal, a néptánc, s ezzel a kulccsal könnyebben nyitják anyanyelvi kultúránk többi kapuját is. Köszönet érte az Ifjú Szíveknek.

Sebők Géza

SZERÉNYI BÉLA

hangszerkészítő mester, népi iparművész,
a Magyar Hangszerész Szövetség elnöke

**KIVÁLÓ MINŐSÉGŰ
TEKERŐK
RÖVID HATÁRIDŐRE!**

**1039 Budapest, Barátpatak u. 6/B.
T: 06-20/ 438-9145; T/F: 250-7988**

**E-mail: bela@szerenyi.hu
Honlap: www.szerenyi.hu**

„Megárt a sok, még ha jó is”

Magyar Állami Népi Együttes: Pannon freskó

Koreográfiaiak: Juhász Zsolt, Szilágyi Zsolt, Varga Zoltán

Zenei szerkesztő: Kelemen László

Jelmez: Lőrincz Beáta

Színpadkép: Érchegyi László

Vezető primások: Radics Ferenc, Pál István, Salamon Beáta

Ének: Herczku Ágnes

A műsor előkészítésében Borbély Jolán, Dr. Pesovár Ernő és

Dr. Sárosi Bálint nyújtott szakmai segítséget.

Közreműködnek a Magyar Állami Népi Együttes táncosai és zenészei.

Művészeti vezető: Mihályi Gábor, Harangozó-díjas

Zenekarvezetők: Radics Ferenc, Pál István

Tánckarvezető: Kökény Richárd

Asszisztensek: Bakos Gabriella, Harangozó-díjas,

Borbély Beatrix, Varga Péter

adatunkat, hogy ellazulva ráhangolódhasunk a tánc érzelmeket, belső vívódásokat kifejező világára. A jól megkomponált zene és fény-grafika tökéletes alapot, háttérret, szálát vezet föl, amelyen lépkedve nagy izgalommal, figyelemmel végigmehetünk a Tavasz, Nyár, Ősz és Tél színein. Az erre

Általában nehezen veszem rá magam, hogy elemeznek vagy netán kritizálják valamely produkciót, mert általában örülni szoktam annak, ha valaki alkot, letesz az asztalra valamit, mindenki számára elérhetővé téve azt. És ha azt én szépen, közönségi mivoltomban bizony elfogyasztottam, hát nem tartom szépnek utólagosan okoskodva kipanaszolni, hisz' azt a műsor közben is megtehettem volna – akár a taps visszatartásával, akár egyszerűen kifejezve a nemtetszést, odébb állni, végezni a dolgomat. Amiért mégis megteszem ez alkalommal, annak oka, hogy a népi kultúra köztudott sokszínűsége ellenére a magyar táncház-

mozgalomhoz kapcsolódva igencsak kevés papírra vetett kritikát, elemzést vagy egyáltalán élménybeszámolót, észrevételt lehet találni, miközben akár a civil, akár a szakmai körökben sokat beszélnek a dolgokról.

Írásom tárgya – a „szerencsés áldozat” – a Magyar Állami Népi Együttes „Pannon freskó” című bemutatkozó előadása a Művészetek Palotájában. A műsorfüzet leírásának megfelelően indul az előadás. Elénk tárul lassan, fokozatosan az előadás kerete, a tartalomra (a karneváli forgatag) és a szükséges eszközök (fény- és hangtechnika, jelmezek, zene) egyaránt. Megbízható útítárrá válik az egész műsor alatt, megkönnyítve a fel-

fotó: Kanyó Béla

épülő tánc- és mozgássorozatok már teljesen elkényeztetnek bennünket a csodálatos természet felismerésében. Még a halál megjelenítése is kivételes dolognak tűnik, és a szerelemmel, élettel vívott harca valóban fenségesre sikerült. A táncosok által alakított képe, a színpadon egyszerre felvonuló koponyák, de a többi szereplők, maszkok számának váltakozása is igencsak emberivé, életszagúvá, közelivé teszi a fokozatosan összeálló freskót. A mítoszok világából a mai világba jutó ember történelmének lenyomatát láthatjuk emberi közelségben – még ha ez a kép hiányos is.

Összegezve úgy vélem, a rendezőnek, koreográfusoknak, táncosoknak sikerült elérniük a célt: bemutatni a „Pannon freskó”-t, ami valóban egy bemutatásra érdemes kép, mégis motoszkál valami a belsőmben, ami nem hagyja megélni eme kép okozta örömeiket. És ezeket szeretném kibeszélni.

Elsőre úgy látom, az egyik fő ok a freskó néhány igen fontos darabjának hiánya, a másik pedig, hogy mintha a mai ember csak a régi, megőrzött értékek felismerésére lenne képes, s mintha nem tudna kiszabadulni a mindennapok tétlenségének, rosszkedvűségének rabságából. Így tudok visszagondolni a darabban előadott táncokra, és már látom, hogy hiányzott az eredeti néptánc. És nem a figurákra gondolok, hanem a tánc céljára, értelmére. Rá kell ébrednem arra, hogy az amúgy igencsak képzett táncosok nem ismerik, nem tudnak egybehan-

golódni az egyszerű magyar ember népi, hagyományos érzésvilágával. Egyértelműen érzékelhető volt a váltás, mikor az eredeti néptáncfigurák önállóan vagy csak azok bizonyos elemei szeretnék volna tolmácsolni a darab mondandóját. A néptánc részek szinte groteszk mozdulatfrázisokká degradáltak az amúgy érdelemgazdag táncjátékot, amit az egyénileg komponált, kitalált mozdulatokkal, figurákkal sikeresen, azt átélve közvetítettek a táncosok. Ennek ellenére inkább pozitívan állnék hozzá, és azt mondanám: a néptáncoláson kívül számomra kiderült, milyen nagyszerű és gazdag mozgáskultúrával rendelkeznek az együttes tagjai. Úgyhogy le a kalappal előttük.

A szomorúságom további okait boncolgatva megállapíthatom, hogy rengeteg nagyon jó ötlet szerepelt a darabban, sajnálatomra azonban nehézségek merültek fel azok megvalósításakor. A vízszintes helyzetben a vetítővászonon lépkedő, haladó szereplő megtartása például igencsak nyögvenyelősre sikerült, akárcsak a forgó kerék közben a földön guruló fiúk ruhájára rálépést elkerülő lányok tipegése, ami bizony megtörte az amúgy valóban sodró előadást. Ezen kívül a rengeteg figura, mozgáshalmaz néha zsúfolásig megtöltötte az időt, s valószínű ennek köszönhető az az érzés, hogy mintha hosszúra sikerült volna néhány jelenet. Ráillik a mondás: megárt a sok, még ha jó is. A figurák sokasága néha a vizuális lényünket jól kihasználó odaillő, kitűnő gra-

fikák beérkezését is zavarta. A zenében is törések jelentek meg: akárhányszor csendült fel önálló autentikus népzenei rész, mintha csak úgy be lett volna vágva. Nem illeszkedett hegmentesen az egészbe.

A darab végén előadott haláltánc is valahol azt a benyomást hagyta bennem, hogy mintha ez lenne a mai állapot. Ismét egyértelműen elénk tárul ugyan a karneváli keret, ám ez mégis csak a vég – beleértve a színeket, a neonkéket, sárgát és zöldet, amelyek egy modern, a darabban is felismert mult-hoz képes rideg, már-már UFO-szerű világ képét rajzolták ki. Hát azt hiszem, ez a fő oka lehangoltságomnak. Itt van egy jó mű és valóban szép, csaknem tökéletes, és mégsem kapom meg a katartikus élményt, azt a sugárzást, amitől feltöltődhetnek, amitől erősen, magabiztosan, örömtelien mehetnek haza. Azt a sugárzást, amit véleményem szerint a néptánc, a népi kultúra tartalmaz. Ami az élet választása minden pillanatban. Ennek hiánya miatt válik számomra a mű élőhalottá.

És most, hogy így kibeszéltem magam, elmondhatom, hogy mégis bizakodásomnak adhatok hangot, hiszen rég nem láttam ily sok lábon álló produkciót, ahol minden egyes láb gondos, figyelmes munka eredménye. És ez a figyelem, munka és akarat teremtheti meg azt a biztonságot, amely által a pillanatnyi jelent örömtelien, kiegyensúlyozottan megélhetjük.

Szász József

Moldvahon Csángó Kulturális Egyesület

Mára már elmondhatjuk, hogy a moldvai és gyimesi magyarok, „csángók” – elsősorban tánc- és zenei – kultúrája véglegesen a táncházmozgalom fontos és meghatározó részévé vált. Táncegyüttesek dolgozzák fel, gyerektáncházakban, különböző színházi produkciókban találkozunk vele, zeneiskolai tantervekben bukkan elő. Egymás után alakulnak a moldvai zenekarok, táncegyüttesek. A mozgalom ezen ága olyan erővé nőtte ki magát, amely képes tömeget megmozgatni, felrázni. Alkalmassá vált arra is, hogy a csángó kultúra népszerűsítésén túl a csángó fiatalokban tudatosítsa, hogy értékek örökösei. Ezek olyan jótékony, sokszor tudatalatti folyamatokat indítanak el, melyeknek hatásait csak sok-sok év múlva érezhetjük majd itthon és Moldvában egyaránt.

Előzmények

Ez nem mindig volt így. A tizenöt évvel ezelőtti romániai események után nyílt először lehetőség arra, hogy valaki hivatalosan jusson el Moldvába. Ez a tény nagy lendületet adott a táncházmozgalomnak, amely addig jószerivel csak áttelepült csángóktól gyűjtött tizenegynéhány moldvai táncdallam és gyűjteményekből tanult énekes anyagok alapján készült feldolgozásokat tudott felmutatni. Voltak persze kezdeményezések, amelyek megpróbálták mindezt beemelni a táncházas köztudatba: gondolok itt Sára Ferenc gyimesi hangsúlyú műgyetemi báljaira vagy a Válaszút táncegyüttes korai, szabadon értelmezett moldvai koreográfiáira.

Ezen erőfeszítések és a '89-es fordulat együttesen meghozták az elismerést: a táncházakban lassan megjelentek a moldvai tájegység táncai. Az országban több helyen kezdtek komolyan foglalkozni az V. bartóki dialektussal, legjelentősebb ilyen központ Budapest mellett Jászberény lett. Jelen írás a Budapesten működő alkotókkal foglalkozik.

Az első rendszeres moldvai táncház a Marczibányi téren indult az akkor frissen alakult Tatros együttes jóvoltából, és igen hamar „társadalmi fórummá” nőtte ki magát. Az itt tanuló vagy dolgozó csángó fiatalok, zenészek és táncosok találkozóhelyeként ma is töretlen érdeklődésnek örvend. A „Guzsalyas” már nem csupán egy zenekarhoz kötődik, a „Marczi” pedig állandó házigazdájává vált a csángó témájú rendezvényeknek. Hogy milyen emberek fordulnak meg itt, arról egy korábbi írásomban így emlékszem:

„Erre a körre mindig is jellemző volt, hogy nem alkotott hermetikusan zárt közösséget, mindig is átjárást engedett egyéb műfajok képviselőinek. Szívesen és sokszor látott vendégei lettek így a Tatros táncháznak jazz zenészek, vásári mutatványosok, gólyalábasok, alternatív zenészek, más dialektus népzeneészek, filmesek, színházások, képzőművészek, valamint egyéb, érdekesebbnél érdekesebb emberek. Az így kialakult »szellemi holdudvar« igen tágasnak és termékenynek bizonyult és bizonyul a mai napig is.”

Alapítás

Ilyen előzmények után merült fel az a jogos igény, hogy ezt a szerteágazó tevékenységi kört – melynek alapját a moldvai magyarok kultúrája adja – valamiféle keretbe foglaljuk, hivatalos formába öntsük. Mindezt úgy, hogy a működés kellő rugalmasságának elvesztése nélkül használjuk ki az intézményi keret előnyeit. Egy szervezetbe tömörült alkotóközösség nagyobb erőt tud képviselni, mint tagjai külön-külön. Ez jelenthet egységes álláspontot fontos kérdésekben, de cselekvőképesebb szervezőerőt is. Nagyjobb léptékű célokat fogalmazhat és valósíthat meg, mintha csupán baráti önerőből tenné, ehhez pedig hivatalos pályázati forrásokat is igénybe vehet. Arról nem is beszélve, hogy a tagként tevékenykedő csángók beletanulva egy civil szervezet működésébe, ezen tapasztalataikat jól hasznosíthatják otthon Moldvában, ha hasonló munkába fognak.

Végül Benke Grátzy kezdeményezésére 2003 márciusában megalakult a Moldvahon Csángó Kulturális Közhasznú Egyesület. Az alapítók között találjuk még Sándor Ildikót és e sorok íróját is. Az egyesület konkrét céljainak meghatározásához idézem az alapító okirat vonatkozó sorait:

„A moldvai magyarok (csángók) egyike azoknak az európai kulturális, nyelvi, etnikai kisebbségeknek, amelyek a szájhagyományon alapuló – és emiatt különösen sérülékeny – hagyományos kultúráját korunk politikai-kulturális, az életmód egészét átformáló változásai miatt veszélyeztetettnek tekinthetjük. Ezért az egyesület céljai között szerepel a moldvai magyarok mai és hajdanvolt kultúrájának átfogó kutatása, tanulása, továbbadása, megőrzése és archiválása, valamint az ezzel kapcsolatos kérdések tudományos és gyakorlati tanulmányozása, művelése, kultúrájuk terjesztése és terjesztésének elősegítése különböző társadalmi eszközökkel.

Egy-egy csoport hagyományos kultúrájának felfedezése, bekerülése a közművelődésbe, közgondolkodásba visszahat az adott közösségre is. Úgy gondoljuk, a csángók öntudatára és életminőségére közvetlen és közvetett módon egyaránt jelentős hatása van az olyan programoknak, amelyek saját kultúrájukat, mint értéket mutatják be, és közvetlenül tapasztalhatják meg annak megbecsülését, sikerét. Moldvában a kultúra megőrzésének, továbbadásának intézményei épp csak kialakulóban vannak, emiatt van szükség olyan pozitív megerősítésre, amely a hagyományok ápolását ösztönzi. A fenti célok elérése érdekében az egyesület néhány kiemelt feladata:

- Olyan rendezvények szervezése – bel- és külföldön egyaránt –, melyek alkalmasak széles körben megismertetni a moldvai magyarok kultúráját, valamint csángó hagyományokat ápoló és fenntartó művészeti tevékenység.
- Rendszeres összejövetelek megteremtése csángók számára klub, előadássorozat, színház, oktatás, tánckör, táncház keretében.
- Csángó témájú információs tevékenység, illetve információ áramlás elősegítése, hasonló témájú könyvek, kiadványok, hanghordozók kiadása és támogatása.
- Nyári táborok szervezése csángóföldön és Magyarországon, különös tekintettel a fiatalokra, alkotómunkára ösztönzés és alkotómunkára nevelés.
- Népzenei és néprajzi gyűjtések szervezése és támogatása, ezek archiválása, rendszerezése, feldolgozása, publikálása.
- Magyar nyelvű oktatás támogatása csángóföldön, speciálisan csángók számára készülő tanterv és tananyag kidolgozása.
- Az egyesület tevékenységi körét érintő hatósági döntések, jogszabályalkotás kezdeményezése, véleményezése, azok végrehajtásában való közreműködés.”

Múlt – a 2004-es esztendő

Bár az egyesület nem tekinthet vissza nagy múltra, fennállásának két éve mégis igen tevékenyen telt. A megfogalmazott célok mentén elinduló rendszerezett munka rengeteg új tapasztalatot és eredményt hozott. Álljon itt egy rövid válogatás a már megvalósult vagy még folyamatban lévő tervekből:

2004 februárjában a VIII. Csángó Bál társszervezése volt az első komolyabb megmérettetés. A Moldvahon Egyesület a fellépő csángók utaztatásának, étkeztetésének és szállásának megszervezése mellett a magyarországi zenekarok egy részét is koordinálta. Jelentős lépés volt a Moldvahonnal szervezésbe bekapcsolódó „itteni” csángók munkája, mivel ők jobban ismerik az otthon élők részéről felmerülő lehetséges

problémákat vagy igényeket. Az egyesület sok új ötlettel járult hozzá ahhoz, hogy az elkövetkező évek Csángó Báljai még tartalmasabbak lehessenek.

Májusban indult a „Csángó föld Európában – Európa Csángó földön” c. program. A cím nem csupán jól hangzott az uniós csatlakozás hevében, hanem tartalmas munkát is takart. Ugyanis a moldvai magyarok esetében nem nehéz európaiságról, múltban gyökerező európai kapcsolatokról beszélni, legyen szó zenéről, nyelvről, viseletről vagy akár építészetéről. A program első lépése egy kiállítás megszervezése volt, melyet a tervek szerint vendégül látnak majd Európa nagyobb városainak magyar külképviseletei. Néhány sor a beszámolóból:

„A kiállítás, mint forma, legalkalmasabb arra, hogy a kézművészet, a tárgykötő népművészet és a viseletek bemutatásán túl szemléltesse a csángó hagyományok beágyazottságát Európa kultúrájába, kézzelfoghatóan mutassa be annak értékhozó jellegét. A tárgyak mellett archív zenei felvételekről népzenei, mesemondást hall a közönség, filmvetítés is gazdagítja a kiállítást, ezt egészíti ki a csángókról megjelent könyvek, CD-k bemutatása. Mindezt a Néprajzi Múzeum Fotótárából származó archív és amatőr fotók teszik teljessé, bemutatva a csángók hagyományos kultúrájának egy-egy jellegzetes mozzanatát, szellemi-tárgyi értékeit, életmódját.

Az ünnepélyes megnyitót Pozsony Ferenc, Kolozsváron élő néprajzkutató beszédével kezdődött. A megnyitót több ismert kutató is megtisztelte jelenlétével, csak néhány nevet említve: Domokos Mária (MTA ZTI Népzenei Osztály), Pávai István (MTA ZTI munkatársa, Hagyományok Háza Folklor-dokumentációs Osztály vezetője), Diószegi László (Teleki László Alapítvány), de képviselte magát a pedagógus – például Balogh Sándor a „Moldvai hangszeres dallamok” c. könyv szerzője – és a zenész szakma is.

A kiállított anyagról annyit érdemes elmondani, hogy hét faluból származik (Pusztina, Somoska, Csík, Klézse, Trunk, Rekecsin, Magyarfalva), és több téma köré csoportosítható (jeles napok, kenderfeldolgozás, zene, stb.). Zömmel szövegeseket és viseleteket találunk, de helyet kapott néhány kenderfelhasználáshoz használt eszköz, hangszer és a hejgetés tartozékai is.”

Szeptemberben a kiállítás rövidebb ideig a győri Gyermek Házában is látható volt. Egyeztetések folynak más befogadó intézményekkel, hogy a kiállítás anyaga a jövőben minél többet legyen látható, ne csak a tárolórekeszekben pihenjen.

Az egyesület bekapcsolódott a „Kilométerekkel Európába” című, 2004-ben indult, győri kezdeményezésű programba is. Ennek első lépése egy „kulturális cseréudülés” volt, melynek keretein belül a Kocsis Enikő és Fitos Dezső vezette győri Lippentő Néptáncgyűttes jutott el Somoskára július végén. A látogatás viszonzására augusztusban került sor. Augusztusban már az ötödik Somoskai Faluhetet köszönthették a falu lakói. A Moldvában tartott tánc- és zenésztáborról részletes beszámoló volt olvasható a tavalyi utolsó lapszámában (folkMAGazin 2004/6.). Lassan ugyancsak hagyománnyá válik a decemberben harmadszor megrendezett Csángó Karácsony. A magyarországi rendezvények célja általában egy, a lehetőségekhez mérten teljes – és ezért szükségszerűen felszínese – kép kialakítása. A Csángó Karácsony szakít ezzel a gyakorlattal, és a moldvai magyarok számára oly fontos és kiemelt helyen szereplő ünnepkör felé fordul, a karácsonyi szokásokat dolgozza fel. Budapesten működő revival zenekarok és hagyományörzők egy színpadi produkció keretében elevenítik fel a karácsonyi ünnepkörhöz tartozó szokásokat, énekeket, táncokat. Ez a rendezvény adott lehetőséget Hodorog András klézsei furulyás első önálló lemezének bemutatására is (részletes írás erről ugyancsak a folkMAGazin 2004/6. számában).

A budapesti Csángó Klub 2001 októberében indult el. Kezdeményezői és jelenlegi szervezői Benke Grátzy, Nisztor Béla és Istók Paul Magyarországon tanuló csángók. Az elmúlt évadok alatt kialakult forma és célok a következők:

· A klub Budapesten és környékén tanuló és dolgozó csángó fiatalok találkozóhelye, ahol lehetőségük nyílik kicserélni a tapasztalataikat, megosztani egymással az otthoni híreket.

· Csángó népzenei koncertek, néptánc tanulás-visszatanulás, hogy újra megismerjék saját hagyományait. Minden alkalom táncbázzal zárul.

· Előadássorozat megrendezése a moldvai magyarokról és az őket érintő problémákról.

Decemberben itt vetítette le Vermes Laura „Darabcska fogecska” című dokumentumfilmjét, amely a somoskai táborban készült Fabinyi András és a Mű-Hely Alapítvány támogatásával.

Az Öves táncgyűttest két éve alapították Magyarországon tanuló, dolgozó vagy áttelepült moldvai fiatalok. Amatőr együttes, melynek célja a szervezett „visszatanulás” revival táncosok – Zoltán Eszter és Földi Lehel – vezetésével. Rendszeresen bemutatkoznak a csángó rendezvényeken (Csángó Karácsony, Adventi műsor a Vörösmarty téren).

Tervek

2005 januárjában ér véget a Moldvahon Zenei Portál tesztelése. A portál a www.moldvahon.hu címen érhető el, és célja a moldvai magyarokkal kapcsolatos ismeretek összegyűjtése. Ez az internetes fórum alkalmas arra, hogy összegezzem és rendszerezem minden eddigi csángókra vonatkozó tudást és tapasztalatot, információt, hírt és gondolatot függetlenül attól, hogy az revival vagy tudományos körökből származik.

A február elején tartandó IX. Csángó Bál társzervezése a következő feladat. A hosszú ideje létező rendezvények esetében természetes folyamat, hogy az elmúlt évek tapasztalata, munkájának kiértékelése, a felmerülő – szakmai és civil – igények, visszajelzések alapján úgy kell kiegészíteni az addigi gyakorlatot, hogy az biztosítsa a rendezvény további, élő működését. A Moldvahon Csángó Kulturális Egyesület az eddigi tapasztalatok alapján jól működő gyakorlat mellett megvalósítana olyan új elgondolásokat is, mely a rendezvény további, távlati jövőjét kedvezően befolyásolhatja. Ilyen terv a program kiszélesítése egész naposra délelőtti gyerek-, tánc- és kézműves foglalkozásokkal. A szakmai közönség körében nagy igény mutatkozik a bővítésre előadások, tánc- és zenei kurzusok segítségével, szakmai fórumok szervezésével, kapcsolódó kiadványok ismertetésével és új kiadványok bemutatásával.

Távolabbi tervek felsorolászerűen: a Csángó Klub programja 2005-ben is folytatódik; a fentebb említett kiállítás ellátogat Helsinkibe és Prágába; idén indul Külső-Rekecsinben a „Magyar Iskola Központ” program, május 1-én lesz az iskola alapkövetése – ebben is szeretne tevékenyen részt venni az egyesület; augusztusban újra Somoskai Faluhét.

Még távolabbra mutatnak azon átfogó törekvések, melyek a revival alkotók által felhalmozott tudást szeretnék tudományos igénnyel feldolgozni és közkinccsé tenni, legyen szó zenéről, filmről, fotóról, illetve bármilyen más szellemi vagy tárgyi örökségről.

Zárszó

Reményeink szerint munkánk alkalmas arra, hogy ne csak Magyarországon, hanem a művelt európai közvéleményt is megszólítva hívja fel a figyelmet a Moldvában élő magyarok értékes kultúrájára, helyzetére, bizonytalan jövőjére. S mindezt úgy, hogy ne csak a közös európai kultúrkinccsbe való beágyazódást emelje ki, hanem párhuzamot keressen más európai kisebbségek történetével, sorsával, megoldásaival.

Aki úgy gondolja, hogy szeretne részt venni az egyesület munkájában, szívesen látjuk. Az egyesület hírei olvashatók a www.moldvahon.hu oldalon, kérdéseket az info@moldvahon.hu címre várunk. Levélcím: H-3200 Gyöngyös Petőfi Sándor u. 189.

Bolya Mátyás

Nagy Miklós fényképészete

(1961–2003)

volt. Nem borította be embertársait harsogva új felvételeivel. Az erdélyi tájba beleolvadó alakja – árnyék lenyomata –, hullámzó hegygerincek felé vetülő fényök fekete árnyékrajza között ott van Ő is, észrevétlen. Beleolvad a tájba, fenséges csodájába. Én csak halála után tudtam meg, hogy fényképezett, szorgalmasan, szerényen – holott számtalanszor beszélgettünk táncházakban, látogattuk egymást lakásainkban. Nézem fényképét még egyszer, az árnyékfelbök sorát, ezek nevetnek, a középpont felé repül tekintetük, a vonagló hegyek közé, aztán át a végtelenbe, az úszó felhőpamacsokra. Vonzotta a távolság, a temetői kereszték titka, az elmúló emberlét lenyomata, s aztán egyszer csak elindult, túlságosan is korán. Szolgáltassunk igazságot Nagy Miklósnak! Fontosnak tartanám a legjelentősebb képek könyvből gyűjtését; talán így tudnánk megőrizni emléket.

Tudom, örülne neki, habár Ő erre talán sosem gondolt, és nem is tartott rá igényt. Képeivel örömet akart szerezni magának és „modelljeinek” egyaránt.

Csoma Gergely

(Elhangzott a vándorkiállítás megnyitóján.)

Tragikus gyorsasággal kaszálta le Nagy Miklóst a Halál. Negyvenhárom év adatott Neki, és most a döbbszentben hagyatékával szembesülhetünk; vándorkiállításon láthatjuk fényképei egy részét. Ahhoz a nemzedékhez tartozott, amelynek képviselői folyamatos önfejlesztéssel haladtak előre. Közgazdászként továbbépítette önmagát; szerkesztőriporteri, segédoperatóri diplomát is szerzett.

Fontos, meghatározó élménye volt vállalt, korszerű magyarsága; emberséget, szeretetet sugárzott mosolygós karcsú alakja. Befogadták az emberek – az elszakított területek magyarjai –, egyszerűsége, szerénysége feloldotta az idegenkedés falait. Fényképezőgépe eszköz volt, új barátságok születtek általa, a megélt élmény-utak eseményei műtárgyakká rögzültek, így dermedtek az Időbe szép csavargásai. Különös hangulatú, visszafogott képeket készített. Nem jellemezte a fontoskodó agresszivitás, a minden áron való meghökkenés vágya. Örökké tudatában volt vendég voltának, úgy dolgozott, hogy befogadóit ne botránkoztatassa meg, tisztelte szokásait, hagyományait. Élményképeket készített! A világra való rácsodálkozás jellemezte személyiségét. Az ó-romániai cigányasszonyok egzotikus képei, a népi viseletbe öltözött fiatalok – a fehérek, keményített ingek közé bújó fiatalok arcai – tükrözik magatartását.

Miklós többnyire színekben gondolkodott, hisz jól tudta: az erdélyi táj, a még fellelhető népviselet gazdagsága megmenti ezt. Mezőség, Gyimes, Moldova voltak ihletforrásai, ám

Stonehenge-hez is eljutott és még más izgalmas helyeken is megfordult. Gyönyörű a külsőrekecsini csángó aratási sorozata, a dolgos kicsi gyereké a lüktető mezőn, aki a nagyoktól tanulja el játszva az izasztó mezei munkát. Talán ugyanezt a gyermeket láthatjuk viszont majd ötven év múlva – ugyanolyan forró nyáron – sötét katrincásan, fejkendősen. A gép által megfagyasztott mozdulatban Miklós képes egy kemény embersorsot bemutatni. A mezőtlábas, szorgos csángó „mámi” egy nehezsorsú népcsoport megjelenítője. A fényképész nem téveszti meg a színpompás népviseletet, nem hazudik deris mosolygósát, mint felületes kortársai. A meggörnyedő aratók mozdulatritmusára rárimmel az összerakott kék sárga halma. Egy másik képen különös az aratókombájn látványa, a hatalmas géppalát robusztus személytelensége.

A házuk előtt várakozva beszélgető széki asszonyok vagy a tisztaszobában komolyan ülő viseletes család képe még a hagyományos életformát dokumentálja, ám a traktor vontatta utánfutón utazó lánjsis, szalmakalapos férfiak csoportja már a modern világ jelenlétét is rögzíti. Ez teszi azt a képet olyannyira izgalmasá, a technikai világ és a túlélő múlt találkozásává! Szép a paprikafüzérbe borult ház és a házaspár bemutatása. A kép bal sarkából indul a kompozíció, a durván ácsolt faszervezet eleme vezet szemünket az emberpáron, a görnyedő házra, környezetükre.

Különös visszahúzóds, túlzott szerénység jellemezte Nagy Miklóst, rejtőzködő fényképész

KIÁLLÍTÁSOK

Debrecen, Kossuth Lajos Tudomány Egyetem, Néprajzi Tanszék – 1998.

A „Hazatalálás” című vándorkiállítás helyszínei:

Marczibányi Téri Művelődési Központ – 2004. december 8.

Magyar Művelődési Intézet – 2004. december 9-16.

Hajdúdorog, Mészáros Károly Városi Könyvtár – 2004. december 21. - 2005. január 6.

Berettyóújfalu, Szabó Pál Kollégium – 2004. január 8-28.

Pilisszentiváni Német Nemzetiségi Általános Iskola – 2005. február 25. - március 16.

Pomáz, Művelődési Ház, a „Magyar Váresték” keretén belül – 2005. március 19.

Szolnok, HEMO – 2005. május 9-23.

Váralja, Községi Ház – 2005. július 10-17.

Borsodgeszti Művelődési Ház – 2005. augusztus 20. - szeptember 5.

Marczibányi Téri Művelődési Központ – 2005. november 25. - december 7.

A vándorkiállítás zárása: Marczibányi Téri Művelődési Központ – 2005. december 7., 19:30

Nagy Miklós életmű-kiállítása: Magyar Művelődési Intézet, Budapest I., Corvin tér 8. – 2005. augusztus 19-29.

Előkészületben: Vasvár – 2006.

Nagy Miklós munkáiból hozzátartozói és barátai szeretnék egy reprezentatív fotóalbumot megjelentetni, amelyhez támogatókat keresnek.

A segítő szándékot örömmel fogadjuk a folkMAGazin szerkesztőségében.

Szék, 1997. – fotó: Nagy Miklós

Szék, 1996. – fotó: Nagy Miklós

Szék, 1996. – fotó: Nagy Miklós

Szék, 1997. – *fotó: Nagy Miklós*

Egyszólam vagy többszólam?

A zenetudomány görög vagy latin eredetű szakkifejezéseit kisebb-nagyobb pontossággal lefordítva ismerjük és használjuk. Ezek között olyanok is akadnak, amelyekre nincs megfelelő szavunk. Rögtön itt van az egyszólamú kifejezés, amit a latin unisono megfelelőjeként tartunk számon. Vajon tényleg ugyanarról van szó?

Mint tudjuk, a hagyományos magyar éneklésmód unisono, mivel az emberek ugyanazt éneklék egyszerre. Ez azonban semmiképpen sem mondható egy szólamnak, hiszen többen énekelnek egy időben. Az asszonyok vékony hangon, az emberek vastag hangon énekelnek, és ebbe a „szimfóniába” még a gyermekek cérnabangja is belevegyül.

Egy szólamról akkor beszélhetünk, ha egy ember énekel. Ha ketten énekelnek, akkor az már két szólam, ha hárman, akkor három szólam és így tovább. A latin unisono tehát nem azonosítható az egyszólamú kifejezéssel! Itt az uni előtag nem az egyes számnévre vonatkozik, hanem az egyszerre szóló egyező dallamra. Ez a szintén együtt megszólaló, de eltérő dallamokkal áll ellentétben.

Szólam szavunkat, mint zenei kifejezést a Magyar Értelmező Kéziszótár pontosan definiálja: „... az egy-egy hangszereken v. éneklőhangon, ill. egyforma hangszereken, éneklőhangokon megszólaló dallamok egyike.” Többszólamú az ének, ha többen énekelnek egyszerre. Ebből azonban még nem tudjuk meg, hogy azonos vagy eltérő szólamot énekelnek-e együtt.

Egyszólamú és többszólamú kifejezéseink tehát nem szabatosak, félreérthetők. Helyettük új szakszavak bevezetése volna indokolt, amelyeknek nem a számszerűsége (egy vagy több), hanem a minőségre kellene vonatkozniuk, vagyis hogy azonos vagy eltérő-e a szólam.

Amíg nincs jobb szavunk ezekre, addig a többszólamúság eltérő minőségeit érdemes lenne a pontosabban fogalmazó görög eredetű változatokkal megkülönböztetni. Homofónia: többen egyszerre ugyanazt éneklék vagy zenéltek. Polifónia: ez esetben többen egyszerre, eltérő szólamot énekelnek vagy zenéltek.

A hagyományos magyar népi zenekultúra jellemzője, hogy az énekes zene mindig homofon, míg a hangszeres zene – az esetek túlnyomó többségében – polifon. (A vonós zenekarok gazdagon harmonizált, erősen ritmizált kíséretet játszanak, a duda és a tekerő három szólamban, a koboz kvint vagy oktáv párhuzamban, a citera pedig csengőbongó kísérelőhangokkal szólal meg. Még az egyedül zenélő furulyás is két szólamban fújja, amihez gyakran a dűnyögés is csatlakozik harmadikként.)

A zenetudomány nagy korszaka volt a XIX. század, amikor a világ a darwini evolúciós elmélet lázában égett. Ez más tudományokra, egyebek mellett a nyelvészetre is kihatott. Ekkor alkották meg a mára már jórészt elavult nyelvcsalád-elméleteket is (indogermán, finnugor stb.). A zenetörténeti kutatás szintén felkarolta az egyenes vonalú evolúció gondolatát, és az egyszerűbbtől a bonyolultabbig vezető fejlődési irányvonalat alakított ki. Eszerint a hangszeres zene először homofon volt, és abból alakult ki a magasabb rendű polifónia. Ez a megállapítás, bár nem bizonyított, olyan mértékben elterjedt és megszokottá vált, hogy nem szoktuk kétségbe vonni. A legjelentősebb külföldi és hazai zenetudósok (például Curt Sachs, Szabolcsi Bence), állításait rendre elfogadjuk, sokszor anélkül, hogy alaposabban átgondolnánk azokat.

Egy nyugat-európai tudós számára nyilvánvalónak tűnhet, hogy például az őskori csontfurulyákon csak egy szólam szólalhatott meg egyszerre, mivel az európai furulyások kizárólag egy szólamban játszanak, és ő csak ezt ismeri. Mi azonban tudjuk, hogy dörmögős hangzású polifon játék is létezik, ami a hagyományos magyar furulyázás

Kozák József
fotó: Kanyó Béla

jellemzője. Azt persze már itthon is kevesen tudják, hogy ilyen dörmögős síphang szólal meg a felső paleolitikum régészeti anyagából ismert istállóskői csontfurulyán is (Kr. e. 35000-10000), ha helyesen szólaltatjuk meg, és nem akarunk belőle fuvalót varázsolni. A dörmögős – kétszólamú – furulyahangzás tehát az emberi kultúra legkorábbi szakaszában már kialakult, rögtön az első valóságos furulyával együtt. (Kozák József: Az istállóskői csontsíp és egy magyar furulyatípus. in: Turán 1999/2)

Közismert, hogy a hárfa kialakításához az íj adta a mintát. A húr megfeszítésének minőségét pengetéssel lehet megállapítani, ami szinte zenélésnek minősül, de nem az. Akkor nevezzük az íjat hárfának, ha több húr van rátéve. Vajon mondhatjuk-e teljes bizonyossággal sok ezer év távolából, hogy egyszerre csak egy húrt pengettek rajta? Nagyon is valószínű, hogy hamar fölfedezték az együtt szóló hangok által keltezt harmónia szépségét.

A nyelvűppel működő hangszerek jóval később, az új kőkorban alakultak ki, amikor a gabonaféléket háziásítani kezdték. Már a legkorábbi időben kialakult a szokás, hogy a szalmasípokból egyszerre kettőt fújnak.

Ismereteink szerint a legelső kettőssíp-lelet hozzávetőleg ötezer éves. A két sípon a hangnyílások száma eltérő (4+3), ami nem teszi lehetővé a homofóniát, vagyis a két sípon azonos szólam előadását. Persze azt senki nem is akarta! Az ismert adatok szerint ez a polifon hangzású kettőssíp-típus több ezer éven át, változatlan formában élt az ókori közel-keleti kultúrákban. Azok a kettőssípok, amelyek valóban homofon hangzásúak, csak jóval később, saját kutatásaim szerint a Kr. e. első évezredben jelentek meg. Végül láthatjuk, hogy éppen a polifon hangzás egyszerűsödött homofonná azáltal, hogy a kettőssípok szimp-la sípokká alakultak át valamikor az ókor és a középkor fordulóján (klarinét, oboa, tárogató). Ezek a példák arra mutatnak, hogy – mint oly sok más esetben is – a dolog éppen fordítva van.

A polifónia sokkal közelebb áll az ember természetéhez, mint az egyhangúság. Páros szervekkel rendelkezünk, amelyek rendszerint eltérőt cselekednek, egymást kiegészítve. Jobb kezünkkel mást teszünk, mint a ballal. Egyikben a szög, másikban a kalapács, egyikben a hegedű, másikban a vonó és így tovább. Kezünk, lábunk, szemünk mind páros, ha azokból csak egy van, félkezűt, féllábút vagy félszeműt mondunk. Az ember maga is páros lény, a feleség és a férj (fél-j) alkotja az emberpárt. A polifónia a férfi és nő eltérő, de egymást kiegészítő működésében is markánsan megmutatkozik. Párt csak ellentétek alkothatnak. Két jobblábás cipő vagy két balkezes kesztyű nem pár, csak kettős. Ez a zenében a homofónia.

A legnagyobb tisztelettel kell lennünk, és vagyunk is az előttiünk munkálkodók tevékenysége, munkássága iránt, de szükség van időnként kritikai felülvizsgálatra. A tudományt azzal visszük előre, ha a vélt vagy valós állítások tartalmát ellenőrizzük. Nem kell mindent elhinni. Nézzünk a végére a dolgoknak, mint a mese mondja: „aki nem hiszi, járjon utána!”

Kozák József

Középpontban a hitelesség

Beszélgetések a magyarszentbenedeki pontozóról

A Budapesti Művelődési Központban megrendezett „Tedd ki a pontot!” IX. Nemzetközi Legényesverseny egyik érdekes fejleménye volt, hogy az utóbbi évekhez képest örvendetesen gyarapodott az indulók létszáma: 29-en mérték össze tudásukat a selejtezőben. A másik újdonsággal a háromtagú zsűri – Varga Zoltán (elnök), Farkas Zoltán „Batyú”, Fügedi János – szolgált. Igen határozottan és keményen érvényesítették az értékelés alapjául választott szempontokat: a hitelesség elvét és az egyéni karakter, a saját táncos személyiség érvényre juttatását. Ennek következtében a mezőny többsége – bibliai kifejezéssel élve – megmérettetett, és könnyűnek találtatott (ld. erről bővebben Fügedi János írását: folkMAGazin 2005/3.). Az alábbi beszélgetések részben a táncról, Vincze Ferenc magyarszentbenedeki pontozójáról, részben a versenyről szólnak, egyben a zsűri kemény ítéletének a hátterét próbálják felderíteni. Az első részben Varga Zoltán koreográfus, táncpedagógus, a Műhely Alapfokú Művészetoktatási Intézmény igazgatója, majd Fügedi János (Ph. D.), az MTA Zenetudományi Intézet tudományos főmunkatársa mondja el véleményét.

– *Hogyan került kapcsolatba a magyarszentbenedeki pontozóval és Vincze Ferencel, a táncossal? – kérdezem Varga Zoltánt.*

– Ez volt az első igazán nagy gyűjtőélményem, 1975-ben. Martin György irányított a Küküllő-mentére, közelebből Magyarózd és környékére, így jutottunk el Magyarszentbenedekre is. Felhasználtuk erdélyi származású első feleségem családi kapcsolatait, ez sokat számított, nagyon hasznos volt. Az ekkor készült egyik felvétel most szerepelt a kötelező táncok közt. Körülbelül három hetet töltöttünk ott, és igen sokrétű anyagot sikerült összeszedni. Később is jártam arra egy párszor, de ilyen jó felvételeket már nem tudtam készíteni. Vincze Ferenc volt az egyik táncos, akit filmeztem, nemcsak pontozót, szegényest is táncolt, s csárdást. Akkor még negyven alatt volt, teljes erejében. A kilencvenes években is filmezték őt, s jól látható a dinamikai különbség a két felvétel közt.

– *Mit lehet elmondani magáról a táncról, a pontozóról?*

– A legnehezebb férfitáncok közé tartozik, viszonylag gyors, bár a szerkezete egyszerűbb, mint egy kiforrott kalotaszegi legényesé, de éppen az egyszerűsége és a gyorsabb tempója miatt kevesebb idő jut végiggondolni, mit és hogyan akar az ember táncolni. Nagyon jól kell ismerni, ebben van igaza Fügedi Jánosnak, azokat a dinamikai pontokat, amelyeken múlik, hogy meg tudjuk csinálni az egyes figurákat. Ezt a táncírás nem tudja visszaadni egészen pontosan, csak megközelítően, igazán a gyakorlatban alakítható ki, az élő példák megfigyelésével.

– *Fügedi mintha a táncírás, illetve a táncíráshoz vezető értelmezési folyamat elsőbbségét hangsúlyozná a videofelvételeket utánzó tanulás-szal szemben.*

– A két dolog nem mond ellent egymásnak. A táncfolyamatot filmről írják le, s a probléma éppen abból adódik, hogy a film (különösen a némafilm) alapján nem határozhatók meg egyértelműen, hogy hova kerülnek az említett dinamikai pontok. Fügedi is csak személyes tapasztalatai alapján tudta ezeket pontosan a helyükre tenni. A táncírásban sok mindent lehet jelölni, de én ezt megtoldanám azzal, hogy nem mindent, s nem százszázalékosan. A rekonstrukcióhoz szükség van arra, hogy az anyagot élőben lásuk, együtt azokkal az emberekkel, akik egy egész életet eltöltenek ebben a kultúrában. A közvetlen tapasztalatszerzés során jól megfigyelhető, hogy táncukban kialakultak bizonyos sémák, lehet tudni nagyjából, egy táncfolyamatban milyen figurák hogyan követik egymást. Nem kezdenek soha táncot úgy, hogy az első vagy második pontba csapásokat tesznek bele, először csak kicsi lábköröket, egyéb lábfigurákat rakosgatnak egymás mellé. Mindig ügyelnek arra is, hogy természetes, ne kényszeredett legyen a kapcsolódás az egymást követő motívumok közt. Nem elég tehát kimazsolázni a tetszetős, jó figurákat, végig kell követni az egész táncfolyamatot, tanulmányozva annak szerkezetét, s nemcsak egy táncosnál. Szokás volt, hogy a jó táncosok olykor összeálltak hárman-négyen, s a műveleteket összegyakorolták, összehangolták. Így ki tudtak áll-

ni olyan táncmenettel, mely mindenki számára élményt nyújtott. Jakab József mesélte, hogy hárman testvérek felálltak egy-egy jó lakodalomban, s 52 pontot is eltáncoltak egyvégtében, nem volt közte két egyforma.

– *Milyen szempontok alapján értékelte a versenyen látottakat?*

– Két alapvető szempontom van minden ilyen versenyen. Az egyik a hitelesség. Ez nem azt jelenti számomra, hogy valaki teljesen leutánozza Vincze Ferencet, mert az sohasem fog sikerülni. A pontozó karakteres tánc, mint a legtöbb férfitánc, legényes, s nem azért lesz benne valaki hiteles, mert utánózik, hanem mert saját karaktert alakít ki. Az eredeti anyagokból kirajzolódik egy-egy emberi karakter, ezeket érdemes a táncosnak kipróbálni, magára próbálni, de el kell hogy jusson oda, hogy ennek a folyamatnak a végeredménye egy saját karakter kialakítása legyen. Szükséges példát tudok mondani: a bonchidai maroknyi magyarság nagyon szép ritka magyartánc. A hangos felvételen négyen járnak, az egyik egy kis alacsony, köpcös, nagyon energikus, dinamikus ember, a másik egy hórihorgas, nagy lakli. Az egyéni figurák mellett nagy többségben ugyanazokat a motívumokat táncolják, mégis óriási a különbség a két ember táncának karaktere közt, alkatukból adódóan. Ha valaki erre a versenyre készül, s ugyanazt akarná megvalósítani, mint Vincze Ferenc, bár maga teljesen más alkat, az óriási tévedés lenne. Tehát a hitelesség mellett az egyéni karakter a másik fő szempont, amit csak tudatosan lehet megvalósítani, tanulási folyamattal. Kiemelhetem itt Balla Zolit, gyakran megfordult ezeken a helyszíneken, kapcsolatban állt ezekkel a táncosokkal. A sok tapasztalás, elemzés, gyakorlás révén nagyon jól elsajátította azokat a karakteres mozzanatokot, amitől egészében úgy nézett ki a tánc, mint egy küküllő-menti emberé, de ugyanakkor mégis csak Balla Zoltán tánc lett. Itt a versenyen sem Vincze Ferencet adta elő, szó nem volt erről, de az látható és érezhető volt, hogy akár ő is lehetne egy onnan jött adatközlő. Ez volt a döntő momentum abban, hogy első díjas lett. Bár a selejtezőben „elrontotta”, s meg kellett ismételnie. Igazában nem szabadna, hogy ez legyen a mérvadó. A hitelesség értékelésének egy másik formája is volt a versenyen, Fügedi János konkrétan leírható formulákra fordította le. Ennek nagyon örültem, mert csak úgy szabadon nézve a nagy létszámú produkciót nem biztos, hogy nyomon lehetett volna követni azokat a korábban hangsúlyozott dinamikai pontokat, amelyek nélkül a hiteles megvalósítás nem is képzelhető el. Ő ezt nagy gyakorlati tapasztalatával lépésről lépésre nyomon kísérte, én csak a teljes képet figyeltem a dolognak. A pontozó például csettintés nélkül nem lesz ugyanaz, ami, a szinkópás hangsúlyok nélkül szintén nem, s ha ezek és a többi kiemelt mozzanat csorbát szenved, sérül, a tánc csak az ilyen vagy olyan figurák egyszerű felsorolásává válik.

– *Mennyire tudták ezeket a kritikus pontokat a táncosok?*

– Hát, csak az élvonal tudta, a többiek nem. A második díjas Molnár Péter például már nem hozta azt az eredeti karaktert, ami Balla

Dudás Dániel
fotó: Vadócz Zsuzsa

Zolinál megfigyelhető. Ő modernebb kori jelenség, lényegesen fiatalabb is. Saját karaktere, fiatalos lénye fölülkerekedett a táncban. Balla Zoli a táncot helyezte előtérbe, Molnár Péter önmagát. Egyébként tehetséges, alapos fiatalember, feltehetőleg alkati adottság nála, hogy a saját karakter erőteljesebben megjelenik. A harmadik díjas Almási Zoltán kellemes meglepetést okozott, korábbi szerepléséhez képest érettebb táncos lett, nagyon pontos volt ritmikailag, kidolgozott mozgással, de nála is hiányzott a már említett küküllő-menti karakter, amit Balla Zoli hozott. Meg kell említenem még Galát Péter esetét, aki ugyanebből az adatközlői körből, de egy másik táncostól kölcsönzött, s ezáltal más karaktert vitt bele Vincze Ferenc táncába, amitől az keményebb, merevebb, robusztusabb lett. Nála más esetben is tapasztaltam már, hogy a nagyon hajtós, profi munka, amit a nagy verseny miatt csinálni kell, erőből táncolássá formál mindent. Margittai Gábor fogalmazta meg a Magyar Nemzetben: ma már csak az a táncos, aki lábával eléri a fülét. Valóban az atlétikus jelleg, a technikázás irányába megy el a hivatásos táncolás, a tánc lelke viszont kiürül. Nem baj, hogy a táncosok technikailag képzettek, de ez önmagában nem elég, a tánchoz még valami pluszt is hozzá kell tenni, amitől az egésznek lelke lesz. Néha azt érzem, hogy ezen nincs is idejük elgondolkodni a táncosoknak. Bemutató követ bemutatót, három hónap alatt kell egy új műsort megcsinálni. Ez szerintem embertelen, csak úgy lehet véghezvinni, ha a technika átveszi a főszerepet. A látványra összpontosul minden, elsősorban a gyorsaság, a nagy plasztikai, technikai képességek számítanak, s nincs mögöttük olyasmi, amire azt mondhatnám, hű, micsoda érzések támadnak itt a táncosban és a nézőben is.

– *Visszatérve a versenyre, kit lehetne még említeni?*

– A magyarlapádi születésű Kis István. Túláradó egyéniség, aki a színpadon is erre helyezte a hangsúlyt. Nem voltak technikai

problémái, nem annak a rovására ment a dolog, de kirakatjellegű, hatásvadász előadás kerekedett az egészből. Az értékelésen nehezményezte a bírálatunkat, és pedig abból az attitűdből, hogy ki, ha nem ő, tudja legjobban, hogyan táncolnak a vidékükön. Ott született, ott nevelkedett, s gyakran találkozott élőben az idősebbek táncával. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy akkor cselekszik az ember igazán jól, ha kellő alázattal viseltetik a hagyomány iránt. S ennek abban kell megnyilvánulnia, hogy átadom magam az anyagnak, nem én akarok a főszereplő lenni, hanem először megnézem, mit kell nekem megmutatnom, s csak utána hozom elő a saját karakteremet. Adott esetben a karakter túlnőtt a táncprodukción, s a táncos még rá is tett egy lapáttal, egy-egy kivillanás a közönség felé pedig tovább gerjesztette a folyamatot. Ováció volt, minden volt, ami őt, magát is megtévesztette. Ez a példa mutatja, milyen nehéz megtalálni azt a keskeny mezsgyét, ahol a legjobban tudom megmutatni az eredeti anyagot és a saját egyéniséget, kellemes, hiteles keverékként.

Sajnos azt kell mondanom, hogy ez az élő hagyomány gyakorlatilag már nem létezik, akad ugyan még néhány idős ember, aki egy pár évig még táncra bírható. Utánuk azonban csak a filmfelvételek maradnak, azt kell élővé tenniük a fiataloknak. Már nem a magyarlapádiak vagy magyarózdiai művelik ezt elsősorban, hanem a néptáncos társadalom. Ettől kicsit más lesz az egész, mert a táncjátéktól kezdve minden alakítja. Ez önmagában nem baj, s a folyamat végül oda vezet, hogy a következő generációból is adatközlő lesz.

– *Kis Istvánnál mennyire voltak meg a pontozóra leginkább jellemző mozzanatok?*

– Részben megvoltak, például a csettintgetést kiválóan csinálta, bizonyos dinamikai elemeket úgyszintén, de túlhajtotta, túlzásba vitte ezeket. Nem lehet a táncfolyamat dinamikája állandóan ugyanazon a magas szinten, folytonosan változik. Közben vannak finom mozdulatok, játékos mozzanatok, és aztán jön egy-egy pont, ahol aztán nagyon kell, hogy csattanjon. Ettől igazán nehéz ez a tánc, s ilyen értelemben nehezebb, mint egy kalotaszegi legényes: ott a szabályozottabb szerkezet és a pontos felépítés a folyamatot jobban determinálja. A kalotaszegi legényes esetében a pontszerkezet elég pontosan meghatározza a dinamikai szerkezetet is, a pontozóban ez már nem ennyire egyértelmű, sokkal több múlik a táncos gyakorlatán, tapasztalatán, meg a pillanatnyi diszponáltságon.

– *Lehetne-e még kiemelni valakit?*

– Patonai Zsoltnak voltak meglátásai a táncsal kapcsolatban, de még fiatal, nem eléggé gyakorlott a versenyzésben. Nincs meg a mozgáskészsége, magas termetű, tehát jobban ki kell mérnie a mozdulatoknak az elejét és a végét.

– *Milyen tanulságok adódtak a versenyből?*

– Korábban kellene meghirdetni a következő évi feladatot, akár az éppen aktuális verseny után. Akkor időben el lehetne kezdeni a felkészülést, kiterjesztve azt nem csak a feladatul megjelölt táncra, hanem a rendelkezésre álló segédanyagokra is. Különösen fontos ez, ha a versenyt eszköznek tekintjük hagyományaink megőrzésében és továbbvitelében. A lebonyolítást tekintve arra kellene törekedni, hogy ugyanaz a táncos ugyanabban a folyamatban többször is látható legyen. Ezek rövid kis produkciók, a zsűritag két perc villanást lát, borzasztóan nehéz egyszerre figyelni, meg jegyzetelni is.

– *Talán egy próbanap segítené.*

– Ez is elképzelhető. Másik dolog: egy zenekar játszik végig. Egy próba arra kevés, hogy minden táncos a zenekarral össze tudja egyeztetni a tempókat, s dallamot válasszon. Negatívan hat, hogy a táncosok, a zsűri és a közönség is már nem tudom hányadszor hallja ugyanazt a dallamot. Talán két zenekar is játszhatna, felvált-

va. Így a zene a közönségnek és a táncosoknak is élmény lenne, s ösztönzően hatna a produkciókra. Mindenesetre időt kellene arra hagyni, hogy kialakulhasson a táncosok és a zenekar közti együttműködés. Több versenyző kifogásolta, hogy nem igazán hallották a primástól a ritmust. A pontozó zenéjében is megvan a kontra, a bőgő nagyon hangsúlyos kísérete, de mivel a tánc gyors, a ritmust igazán a primás adja meg.

*

– Szólj néhány szót a magyarszentbenedeki pontozóról és Vincze Ferencről! – fordulok kéresemmel Fügedi Jánoshoz.

– A közép-erdélyi legényes táncok családjába tartozó pontozó a Maros-Küküllő-közi terület gyors tempójú férfitánca. A kistájjegységet, amelyhez Magyarszentbenedek is tartozik, Kutasföldnek vagy Hegyemegettnék nevezik. Dímbes-dombos terület, ahol a falvak többnyire a patakok völgyében terülnek el. Itt a legények, amikor még volt táncélet, csapatostul átjártak a szomszédos falvakba táncolni, s így a közös táncolás egységesítően hatott amellett, hogy a kisebb régiókban fellelhetők eltérések is. A kutatás még nem tárta fel pontosan, hogy mi a lényegi különbség a kutasföldi, a Magyarlapád környéki vagy Medgyes környéki pontozók közt. Ami a magyarszentbenedeki pontozót illeti, azt látjuk, hogy amit ott, Sülében vagy Magyarózdton táncolnak, az erősen hasonló. Amióta Vincze Ferenc szülőfaluját, Magyarszentbenedeket felfedezték, többen is jártak ott gyűjteni. Az MTA Zenetudományi Intézet Néptánc Archivumának dokumentumai szerint először Timár Sándor, majd Varga Zoltán, később Teszár Miklós, Könczei Csilla, Csatai László. A kezdetek óta valószínűleg még sokan mások is rögzítettek magyarszentbenedeki táncokat. Vincze Ferenc kiváló táncos volt, pontozója látványos, mozdulat-megoldásai nagyon szellemesek. Sokan gyűjtöttek és tanultak tőle, de az életéről, a táncainak hátteréről elmulasztottak egy alaposabb interjút készíteni.

– Melyek voltak az értékelés szempontjai a versenyen?

– Minden zsűritag más-más szempontot hozott. Az én szempontom kifejezetten formai volt. A hitelesség kérdését vettem fel. Ahogy megírtam a már közölt cikkben is, azokat a pontokat kerestem, amelyek megmutatták, hogy a versenyző csak a pontozó általános, mindenhol és mindenkinél meglévő jellegzetességeit sajátította-e el, vagy pedig elmélyült a modellként szolgáló táncos előadói sajátosságaiban. Ez azért érzékeny kérdés, mert nagyon sokszor elhangzik kritikaként fiatal táncosokkal szemben, hogy ne táncolj úgy, mint egy öregember. Az öregembernek más a tartása, más a rugalmassága, más a mozdulatainak dinamikája és kicsit nevetséges, amikor egy fiatalember így akar táncolni. Azt is tudja viszont mindenki, hogy az idősebb táncosok mozgása sokkal kiérleltebb, nyugodtabb, mozdulataikat szebben formálják, a zenei időt jobban kitöltik. Visszatérve az elbírálás szempontjaira, megkerestem tehát azt az öt vagy hat mozzanatot, amit Vincze Ferenc táncára különösen jellemzőnek tartok. Külön kell venni ezektől a csettintést, ami független az egyéni stílustól, közös tánc típusbeli jellegzetesség, s a lábszólammal párhuzamos megvalósítása komoly követelményeket támaszt az előadóval szemben. Az a kétszólamúság, hogy az egyenletesen nyolcadolós ujjpattintás mellett a láb egészen más ritmusokat táncol, a legényes táncok alapkövetelménye. Annak pedig általános pedagógiai, módszertani jelentősége van, hogy együtt tanítom-e a figurával a csettintést, külön tréningeztetek rá, vagy pedig teljesen elhanyagolom. Ott leng a karja minden táncosnak fenn, félmagas tartásban, mintha csettintgetne. Így még komikus is lesz a tánc, mert a mozdulat hangot nem ad, a táncos csak hadonászik a kezével, pedig itt a karnak és a kéznek sajátos funkciója van. Egyrészt a feltartott karokkal megadja a test kompozícióját – egy szép tartást –, másrészt külön akusztikus szólammal színesíti a táncot.

Molnár Péter
fotó: Vadócz Zsuzsa

– Mit emelnél még ki?

– A kiemelt mozzanatokra visszatérve megemlíteném a kettős bokázót, amit eleve nagyon nehéz ebben a tempóban (Mm. nyolcad = -260) megcsinálni, s utána még el kell indítani a következő mozdulatot. Ráadásul a két nyolcadnál a súlyhelyzet változik, az egyiket teljes, a másikat részleges súllyal kell végezni. A tánc tanulása során ezt a sajátos technikát meg kell figyelni, rá kell jönni, hogy mi történik, s utána be kell gyakorolni, automatikussá kell tenni. Bizony, ez nem ment, nagyon kevés táncosnak sikerült. Másik ilyen sajátos mozzanat a csípőforgatás. Kevesen tudják, hogy a néptáncos mozgás energiája általában a súlypont körül sűrűsödik, s ha azt akarjuk, hogy egy mozgás hatásos, jó energiájú, jól formált legyen, a mozdulatot a súlypontból kell indítani. A csípő így egyrészt segíti a láb mozgását, másrészt felelőssé teszi a lábgesztus kifejező erejét. A legényes súlyritmusa általában szün-ti-szün-ti, tehát a kontranyolcadokra mozdul a súly, a pontozóban pedig szün-ti-ti-ti, azaz a négynyolcados relatív súlyra, a harmadik nyolcadra is esik egy súlyláb-mozdulat. Ennek azért van jelentősége, hogy ne egy generál legényest táncoljanak, hanem tudják a különbséget, ami a pontozót a kalotaszegi vagy a mezősegi legényestől elválasztja. A kalotaszegi legényesben szinte soha sincsen szün-ti-ti-ti súlyritmus, a mezőségiben, úgy hiszem, alig, de a kutasföldi pontozóra nagyon jellemző. Hasonlóképpen megkülönbözteti a pontozót a többi legényestől egy meghatározott motívum lépéseinél a régi súlyláb-ról sajátos, forgatásos technikával végzett súlyváltás. Mindez arra világít rá, hogy aki másol, csak másolással tanul táncot, vajon mennyire tud részleteket megfigyelni. Kell-e a pedagógiába egy kicsit több tudatosságot bevonni arról, hogy mi a mozdulat? Vajon a táncos tudja-e értelmezni, mi történik tánc közben? Ha kihagyjuk a tanulásból ezt az értelmező-tudatosító szakaszt, akkor nagyon könnyen „mellétáncolnak”, félrecsúszik az interpretáció, s a finomságok, a részletek, az adott tánc sava-borsa eltűnik. Végeztem erre vonatkozólag egy kísérletet: az egyik csapat táncírásból tanulta meg a táncot, a másik ugyanezt videón kapta meg. A két csoport eredményét összehasonlítottam, s messze jobbak voltak azok, akik értették is, hogy mit kell csinálni, tehát azok, akik

a táncírásból készültek. Még a táncíró amatőr lányok is jobban táncoltak néha, mint a videofelvételt másolni igyekvő hivatásos fiúk. Ha olyan motívumot mutattam valakinek, amit nem tudott megérteni, mert a tánc nagyon gyors volt, plasztikai vagy metrikai szerkezete szokatlan, akkor a táncos zavarba jött, s bár tetszés szerinti ideig nézhette vagy akár le is lassíthatta a táncot, nem tudta helyesen értelmezni.

– *Próbáljuk meg konkretizálni, ha lehet, személyekre lebontva ezeket a szempontokat!*

– Nekem messze Balla Zoltán volt a legjobb. Nyilván azért, mert ő elég jelentős időt rászánt ennek a területnek a megismerésére, „Feriike bácsi”-val személyesen is találkozott, s a Táncművészeti Főiskolán a szakdolgozatát a magyarszentbenedeki pontozóról írta. Ezek a mély ismeretek kitűnő produkcióhoz vezettek. Voltak ugyan ritmikai bizonytalanságok selejtezőbeli első táncánál, de ezek, mint kiderült, abból fakadtak, hogy próbálta a zenekart a saját tempója felé hajlítani, de az, a tánc házi szokások szerint, többnyire maga elé meredve muzsikált, mit sem törődve a táncossal.

– *Molnár Péter lett a második díjas.*

– Egészen fantasztikus ritmikai teljesítménye miatt volt kiemelkedő az előadása, elképesztően pontosan, tisztán szóltak az akusztikus elemek, a tapsok, csapások, nála megvolt a csettintés külön szólama is, de hiányoztak a plasztikai részletek, a finomságok. Valószínűleg nem rendelkezik azzal a mozgás-megfigyelő, mozgásértelmező képességgel, ami a pontosabb, hitelesebb interpretációhoz szükséges. Ha nincs ez a szigorú formai követelmény, megnyerhetet volna a versenyt.

– *Milyen megfigyeléseket tettél még?*

– Az volt az általános benyomásom, hogy mindenki görcsösen igyekezett, emiatt túlságosan kontrahált volt a mozgásuk. Ez lehetett a versenydrukk miatt, vagy azért, mert így vannak tréningezve, ami nem jó. A pontozó laza, a maga szűk térben mozgó voltában is játékos tánc, s ezt a jelleget Molnár Péternél sem éreztem. Az a kép alakult ki bennem, hogy a táncosok igazán nem ismerik ezt a táncot. Annyi mindennel foglalkoznak, a legkülönfélébb erdélyi és magyarországi táncokkal, hogy ilyen tempó mellett nincs idő az elmélyedésre. Ha a részletek alapján próbálom megítélni az embereket, érdekes módon a nem díjazott Patonai Zsoltot kell említenem, akinél több megvolt ezekből a fentebb említett részletekből, tehát valószínűleg jó a mozgásértelmezése vagy megfelelően készítettek fel. Győrfi Szabolcsnál, Dudás Dánielnél, Galambos Péternél lehetett még ilyen jó mozgásértelmezésre utaló jeleket látni. Van Vincze Ferenc pontozójában egy érdekes motívum, amit a cikkemben már nem is említettem, amit ők maguk „rikának” ne-

Kiss István, Galát Péter, Balla Zoltán

veznek. A motívumot az teszi meglehetősen nehézé, hogy a súlymozdulat közben a gesztuslábát a táncos nem a közhelyes előadásmódnak megfelelően felfelé, hanem pont ellenkezőleg, lefelé mozdítja. Érdekes módon egy fiatal erdélyi táncos, Szilágyi Bertalan ezt észrevette és elő tudta adni, Balla Zoltán szintén, s a gálaműsorban szereplő Lévai Péter.

– *Csak formai, technikai szempontból figyelted a versenyt?*

– Elég volt ez is. Lehet, hogy az értékelés módján változtatni kell, vagy a „megnézem és rögtön mondom valamit” eddigi ítélkezési-zsűrizési gyakorlata talán nem is kívánja meg ezt az egzaktsgot. Lehet, én túllőttem a célon, mert nem erre van beállva a felkészülés, a versenyzés, a zsűrizés, az egész szisztéma.

– *Voltak-e kirívó negatívumok a versenyen?*

– Láthattunk egy olyannyira túlpörgetett előadást, ami kínosan hatott, és éppen attól a táncostól, aki pedig „beleszületett” ebbe a kultúrába. Túlkarikírozta a mozgást, olyan magas tempót diktált, amit a végén már maga sem bírt kitancolni. Szemérmetlen hatásvadászatnak is lehet nevezni. Egy korábbi pontozó versenyen mondta róla egy eredeti idős táncos: nagyon jó előadó, őt kell figyelni. Most ugyanannak az adatközlőnek az volt a véleménye: aki nagyon akar énekelni, nem jön ki hang a torkán. Mégis ő kapta a közönség-díjat. Nem mondom újat: úgy látszik, baj van a közízléssel. Valószínű, ha a saját közösségében áll elő ezzel a táncolási móddal, elég furcsán néznek rá. Egyébként alkatilag, fizikailag, dinamikailag, ritmikailag egyaránt kiváló táncos, ha változtatna a magatartásán, akkor lesöpörne itt mindenkit.

– *Van-e valami általános tanulsága a versenynek?*

– Csak remélem, hogy azoknak a mélyen szakmai szempontoknak, amiket felvetettem, talán itt van létjogosultságuk. Egy koreográfus legyinthet rá, mondván, nem illenek a koncepciójába, szükségtelenek a mondanivalójához; a tánc házas pedig azt mondja, bulizni megyek, az a fontos, hogy jól érezzem magam. Ha viszont egy személyhez vagy kistájégséghez kötött mozgáskultúráról beszélünk, akkor élni lehet az ilyen elemző megközelítéssel. Nem az érdekes önmagában, hogy megcsináljuk-e a részleteket, hanem hogy teremtődik-e és átmentődik-e érték. Azért fontosak ezek a jellegzetes, másutt nem található mozdulatsorok, mert ezáltal lehet megkülönböztetni a különböző tánc típusokat, tájegyégeket egymástól. De még ennél is lényegesebbnek érzem, hogy ezek a mozgáskombinációk egyben különleges technikák és néptánc-esztétikai kategóriák.

dr. Nagy Zoltán

I. díj: 120.000,- Ft (MOL Rt.) – **Balla Zoltán**

II. díj: 100.000,- Ft (Solyszolg Kft.) – **Molnár Péter**

III. díj: 80.000,- Ft (Fonó Budai Zeneház) – **Almászi Zoltán**

Közönségdíj: 30.000,- Ft (BMK) – **Kis István**

A Mezőgazda Kiadó egy-egy kötetét (Martin György: Mátyás István „Mundruc”) nyerték:

A szabadon választott táncfolyamat dinamikus előadásáért, szerkesztéséért – Galát Péter

A legfiatalabb táncos versenyző – Pálinkó Attila

A legidősebb táncos versenyző – Balla Zoltán

Kallós Zoltán felajánlására meghívást nyertek:

A választói nyári táborba – ifj. Gászó Tibor, Győri Attila

A magyarlapádi nyári táborba – Dudás Dániel

Nem a víz volt az úr

A 26. T-Com Kaláka Folkfesztivál

A hagyományoknak megfelelően idén is július második hétvégéjén rendezték meg immár 26. alkalommal Miskolcon a Kaláka fesztivált, mely hivatalosan a 26. T-Com Kaláka Folkfesztivál nevet kapta. A sorszám minden esztendőben eggyel növekszik, az igazán szembetűnő változás, hogy a főszponzor, a Matáv nevét átkelesztették T-Comra. A hétvége alatt most is hosszú hétvégét kellett érteni, hiszen az események már július 7-én, csütörtökön délután 3-kor megkezdődtek két kiállítás-megnyitóval a Herman Ottó Múzeumban.

Ardai Ildikó textilművész Megújult hagyomány című szőnyegkiállítását nyitotta meg Sebő Ferenc – előbb szóval, majd önmagát gitáron kísérve énekszóval is. A művésznő behatóan tanulmányozta a székyely festékes szőnyeget, s egyre közelebb került a motívumrendszer és a szövés technika összefüggéseinek megértéséhez. Vallomása szerint ma is a téma személyes változatait készíti. „Ardai Ildikó művészete a tradíciónak ugyanazt a sajátos újrafogalmazását adja, mint amit a Kaláka Folkfesztivál számos előadója is képvisel a zenében” – olvasható a Miskolci Estnek a fesztiválra megjelent különszámában. A múzeum első emeleti hatalmas kiállítótermében sokkal jobban érvényesülnek a textilművész alkotásai, mint a tavalyi budapesti kiállításon, ráadásul itt olyan zavaró tényezők sem voltak, mint a fővárosi helyiségben az Arдай világától idegen műbörgarnitúra. A kiállítást a folkMAGazin is beharangozta, s a művésznő ezen egy oldalas cikk fénymásolatait szórólapként elhelyezte a kiállítóteremben.

A megnyitó után a szép számú közönséget a földszinti kiállító terembe invitálták újabb megnyitóra. Zenélő növények címmel a cseh-morva Ostrava városi múzeumának vendégkiállítása távoli kontinensek növényekből készített hangszereit mutatja be a tökcsergőtől a bürökfurulyán át a hordódobig. Rendhagyó módon a hangszerek kézbe vehetők, kipróbálhatók, s jó néhányuk hazaviselhető, a rendezők ezekből kellő mennyiséget hoztak a pótlásukra. A kiállítást Jirina Kábrtová, az Ostravai Városi Múzeum igazgatója nyitotta meg a Kaláka együttes közreműködésével. A zenekar tagjai maguk is próbálgatták a kiállított hangszereket, s miután mindegyikük megtalálta a neki megfelelőt, felkérték a jelenlévőket, hogy akinek kedve van, fogjon egy hangszert, s szálljon be a muzsikálásba. Ezt követően a Kaláka eljátszotta a Nandut, s a közönségből többen éltek is a felkínált lehetőséggel, és együtt muzsikáltak a zenekarral. Mindkét kiállítás szeptember 30-ig látogatható, így akit érdekel, még nem késelt le rólok.

Ugyanakkor a múzeum állandó kiállításait is érdemes megtekinteni. Itt látható például a híres szkíta aranyszarvas – amelyet az intézmény az emblémájának választott –, s éppen a megnyitók előtt tartott idegenvezetést a múzeum egyik munkatársa az ostravai kollégáknak, így megtudhatta az éppen ott tartózkodó érdeklődő is, hogy öten találták meg ezt a műkincset, ezért öt darabba vágták, hogy testvériesen eloszthassák egymás között. A szarvas középső része azért hiányzik, mert csak négy rész került aztán elő, az ötödiknek nyoma veszett. Bodrogolasziban pedig XVI. századi aranypénzleltre bukkantak a község lakói, s az érmeiket – törvénytörő módon – szétosztották egymás között, ám aki 1989-ben beszolgáltatta, az érték tíz százalékának megfelelő 2 millió forintot kapott érte, ami akkoriban jóval többet ért, mint manapság.

Szokás szerint ugyancsak csütörtökön, de már estére hajló időben a Kaláka a város háza díszudvarán megtartotta a fesztivál nyitókoncertjét is. A Kalákát ezúttal a Sebő együttes követte, s a koncert a Hangzó Helikon-sorozat jegyében zajlott. E CD-mellett ellátott verseskötetekből eddig hat jelent meg: egy-egy Kosztolányi és Kányádi a Kalákával, egy-egy József Attila és Nagy László Sebő Ferencsel, egy Ady Cseh Tamással, s egy Magyar népköltészet Sebestyén Mártával. Ám a nagyszerű ingyenes koncerten, melyen benyomásom szerint főként helybeliek jelentek meg, akik szemmel láthatóan – és jogosan – sajátjuknak tekintik a zenekart, a Kaláka például Tamkó Sirató Károly verseire írott számokat is játszott – nem lenne meglepő, ha e József Attilával egy évben született költőtől is megjelenne a sorozatban egy kötet a Kalákával. E koncert is igazolta azokat, akik évtizedek óta tisztában vannak vele, hogy a Kaláka és Sebő Ferenc nem csupán csodálatos dallamokat költenek a versekhez, hanem a hangszerelés terén is fantasztikus produkálnak. (Vélhetően egy Sebő-Weöres Sándor kötet is körvonalazódik már a Helikonnál.)

Péntek délután ötkor aztán megkezdődtek a koncertek a fő helyszínen is, a diósgyőri várban. E napon nagy sikert aratott az egyik legnépszerűbb angol folkzenei előadóként jegyzett Keith Kendrick, aki a magyar Simply English társaságában lépett fel, s e magyar-angol szövetkezés ráadásul a szombat délelőtti gyermekfesztiválon a gyerekeket – és szüleiket is – tűzbe hozta.

Sokan várták a Kolindát, egy volt gimnáziumi osztálytársam például kizárólag ő miattuk utazott le Budapestről, s e legendás formáció a hírnevéhez méltóan szerepelt. S persze a Parno Graszt meghirdetett zárókoncertjét és az ezt követő cigány tánc-

Zerkula János és Kerényi Róbert
fotó: Fónyi Balázs

házát sem igen akaródzott kihagyni a népes publikumnak.

A calabriai Mattanza tavaly mutatkozott be, s akkora sikert aratott, hogy idén is meghívást kapott – pedig ilyen nemigen szokott előfordulni –, s szombaton most is elragadtatta a közönséget. A megjósolt eső is beköszöntött, nem hagyta cserben a meteorológusokat, de nem sikerült elriasztania a közönséget. A várszínpad viszont használhatatlanná vált, ezért a Pulika Gizella gardonossal és a Kerényi Róberttel fémjelzett Szigony együttessel muzsikáló Zerkula János, illetve a Szászcsávási Banda is a várárokban kialakított árokszínpadon léptek fel. Zerkula János Kerényiékkel már a fellépésük előtt, a büfében spontán kialakult folk-kocsmában jó néhány embert magához vonzott – kicsit sajnáltam is az éppen színpadon lévő, a délutáni koncertsorozatot kezdő fiatal Rozsdamaró zenekart –, a koncertjén pedig rátett még egy lapáttal.

A meghirdetett sorrend is megváltozott, Zerkula János és Pulika Gizella a Besh o Drom után következett, ez utóbbi formáció előtt viszont a moldvai adatközlő énekesek és zenészek léptek színpadra, akik eredetileg a zárókoncertet, majd az ezt követő táncjátékot adták, illetve tartották volna. (A táncjáték elmaradt, hiszen a sártengerben képtelenség lett volna táncolni.) Az eldugott moldvai falvakban élő énekesek és zenészek közül 70 éves a legfiatalabb, s 83 esztendő a legidősebb. Fantasztikus élmény volt Lackó György Katalin és László Erzsébet énekét, valamint Bogdan Toader hegedűs és Paun Vaszil kobzás játékát hallani egy olyan fesztiválon, amelyre az Egyesült Államokból vagy Spanyolországból, világvárosokból és kistelepülésekről is érkeztek muzsikusok, közöttük fiatalok is szép számmal. A pörgős Mattanza után léptek színpadra, s döbbszent csönd fogadta az énekes asszonyt, amint belekezdett egy ballada elnevelésébe, ám a közönség kisvártatva magához tért, s hangos tetszésnyilvánításokkal kísérte a moldvaiak előadását.

Következett a Besh o Drom, melyen eső ide, eső oda, nem lehetett kifogni: olyan zenét produkált, hogy a közönség az elejétől a végéig, sőt utána is tombolt. A vasárnap fellépő prágai Czechomor zenekar már szombaton megérkezett, mert Ostravában adtak koncertet, s macerás lett volna hazautazni, és onnan indulni Diósgyőrbe. (Gyakorta előfordul a Kaláka Fesztiválon, hogy a zenészek jóval több időt töltenek a rendezvényen, mint a szereplésük miatt szükséges lenne.) A cseh muzsikusokat annyira magával ragadta a közönség tombolása, hogy megváltoztatta koncertjének eredetileg tervezett műsorát, s nem legújabb lemezük

cseh népzenevel megtűzdelt anyagát mutatták be, hanem egy jóval rockosabb muzsikát adtak elő. Zerkuláékrol már szoltunk, s oket befejezéként a Szászcsávási Banda követte. Ez az erdélyi zenekar bejárta már a fél világot, tudja, hogyan kell tűzbe hozni a publikumot. Produkciójukat ráadásul a végén megfejték azzal, hogy Zerkula János és Pulika Gizella is beállt a zenekarba. S ha táncolni nem is lehetett, tánc gyanánt sokan ugráltak, mert – nagyon is érthetően – nem tudták mozdulatlanul végigállni ezt a muzsikát.

A vasárnapi program Sebestyén Márta nagyszerű koncertjével kezdődött az Európa Házban, melyen Bolya Mátyás és Szokolay Dongó Balázs is közreműködött. Csak tudná az ember, hogy miként férhetett be a terembe a helyiség befogadóképességénél kétszer annyi ember. A várban az Odesza Klezmer Band kezdte a muzsikát, óriási produkcióval. Épp ideje lenne e formációnak újabb albumot készítenie, különösen, hogy egyik tagja, Kiss Ferenc az Etnofon Records tulajdonosa. (A kitűnő zenész azonban most sajnos nem jött el Miskolcra, pedig a Kolindában is akadt volna tenivalója.) A koncertek ezen a napon csak egy helyszínen, a várszínpadon zajlottak, így nem tudott a következő zenekar még az előző fellépő koncertje alatt beállni a másik színpadon, ami elvileg rövidítette a műsoridőt. Ám nem lehetett mást tenni, hiszen szombati felhőszakadás mocsarassá tette a várarkot, a másik színpad helyszínét.

A Kaláka a szokásos vasárnap esti koncertjével immár negyedszer lépett közönség elé a fesztivál folyamán, de ezt a zenekart nem lehet megenni. S aztán következett a Czechomor, amely koncertezett már a Royal Albert Hallban is, de hazánkban most vendégszerepelt először. Olyan fergeteges zenét produkáltak, hogy a közönség szinte önkívületi állapotba került, amit a zenekar azzal honorált, hogy 40 perccel túladagolta a műsoridőt.

Az este – pontosabban az éjszaka – délszláv táncjátékkal zárult a Zora zenekar jóvoltából. A rendezvénysorozat csakúgy, mint tavaly, idén is Fassang László orgonaművész hétfői koncertjével zárult az Avasi Református Templomban, csak most nem Palya Bea, hanem Kátai Natasa működött közre énekesként, s alternatív és népzenei elemektől mentes, klasszikus művek hangzottak el, s a művészek a ráadásokkal sem fukarkodtak.

A szervezők számára azonban nincs megállás: már a jövő évi, 27. Kaláka Folkfesztivál előkészítésén dolgoznak. Jó munkát kívánunk nekik.

K. Tóth László

Barsi Ernő 85 éves

Dr. Barsi Ernő, a szó nemes értelmében vett tanító, 2005. június 28-án töltötte be 85. életévét.

Országszerte sokan ismerik mind pedagógusi, mind előadói, kutatói és publikációs tevékenységét. Református teológiai, zeneakadémiai végzettségével és néprajzi doktrátusával a háta mögött máig megmaradt annak, aki mindig is volt: a magyar kultúra szerény, alázatos követének. Tanítványa volt Kodály Zoltánnak, akit a mai napig példaképének tekint. Útmutatásait a ma már nyugdíjas tanítványai is követték, s a fiatalok is követik, szerte az országban.

Egész életújjára érvényes Kodály következő mondása: „Nem faj a magyarság, hanem kultúra... morális alapja mindezekért való áldozatkészség. Ez a magyar kultúra pisllákoló mécses, a mécsből azonban világító fáklya lehet. Még sokan élnek, akik nem tudnak róla. Nem ismerik, tehát nem is szerethetik. Elég volna az itt élők, eddig közömbösek tevékeny érdeklődése, hogy a mécses fáklyává lobogjon föl. Ezzel a magyarságnak olyan védőbástyája épülne, amin nem fognak az anyagi erők fegyverei.” Barsi Ernő egész életét, munkásságát annak szentelte, hogy ez a fáklya fellobbanjon. Akik tanítványai voltak, hallották több ezer előadásának egyikét, olvasták számos néprajzi publikációjának valamelyikét, gazdag népdalgyűjtésének gyöngyszemeit éneklék országszerte, tovább viszik ezt a lángot.

Ez a láng – hál’ Istennek – ma is ifjonti hévvel és korát meghazudtoló szellemi frissességgel ég. Még ma is fel akarja lobbantani a pisllákoló mécses! Kívánjuk, hogy még nagyon sokáig meg is tehesse azt!

Egyénisége, szelleme, embersége előtt 2005. június 10-én 17 órakorokor tisztelegtünk a Magyar Művelődési Intézet (1011 Budapest, Corvin tér 8.) földszinti Stúdiójában, a Magyar Művelődési Társaság és az Országos Honismereti Szövetség szervezésében. Ekkor került sor a róla készült, Sós Ágnes által rendezett „Félálom” c. dokumentumfilm budapesti premierjére (fényképezte: Petróczy András és Sass Péter). A bemutató mellett szeretnénk, ha minél többen köszönthetnének mindannyiunk Ernő bácsiját olyan szeretettel, mint amelyet ő sugárzott egész életében felénk.

Abogy hitvallásában megfogalmazta: „A szeretet sugározzon mindenüvé, mert szeretet nélkül nem lehet sem muzsikálni, se tanítani, se írni. Szeresse mindenki az övét, saját népét és értékeit, hogy a másokét is szeretni tudja.”

Sikerrel zárult a XV. Dunamenti Folklórfesztivál

Bulgária

A Dunamenti Folklórfesztivál az első és egyben legismertebb európai CIOFF fesztiválok egyike. Alapításának gondolatát kiváló tánckuratork, Martin György vetette fel egy 1966-os világkonferencián. A javaslatot elfogadva Vásárhelyi László szervező munkája nyomán élő népművészetünk két reprezentáns tája, a kalocsai és tolnai Sárköz, valamint a soknemzetiségű Bácska adott otthont a rendezvénynek. Kezdetben autentikus, hagyományörző táncosok kaptak meghívást, s egy-egy ország hagyományos kultúrájával adatközlő paraszttáncosok tolmácsolásában ismerkedhetünk.

A színpadon látott együttesek példázta az adott ország folklórszemléletét, a feldolgozás szakmai módszereit, az utóbbi években pedig egyre inkább képet adnak arról, hogy az új generációk mit öriznek a hagyományos falusi közösségek tánc kultúrájából, s a visszatanítási folyamatot milyen tudatos szakmai felkészültséggel segítik.

A három rendező város, illetve a megye települései idén is szeretettel várták az odalátogatókat, esténként megtekintették külföldi barátaink sokszínű műsorát. Huszonöt ország táncosait láthatták a világ minden tájáról, ezen kívül minden programban megjelentek magyar együttesek is. A sétálóutcák, az utcaszínpadok megteltek az izelítőket bemutató együttesekkel, kézművesekkel. Vásári komédiások, gyerekjátékosok, viselet-bemutatók, kiállítások szórakoztatták a közönséget. Mindezen túl látványos menettáncok és nem utolsósorban a hajnalig tartó táncházak várták még a vendégeket, akik szép számmal látogattak el a programokra.

Héra Éva

„Kitaláltam a boldog hazát” – mondja Nagy László a Hűtlenség napja című versében – „s nehogy e szent napon orkán bántsa, / félretette képzeletem – folytatja, távlatot nyitva ezzel jelennek és jövőnek. Értékes forrás a közvetlen versértelmezés, ha a költő jó előadó, követhető, hiteles. A megjelenés előtt mondott változatokkal kitárul Nagy László műhelye, mintha kézírataiba tekintenénk. A versmondás gyakorlata is alakított írásán.

A József Attila! című verséig alig maradt Nagy Lászlótól hangdokumentum. A felvételek jórészt életének utolsó tíz évében készültek, többek között Puskás Károly rádiós szerkesztőnek köszönhetően. A fiatal és az érett férfihangot figyelve nem követhető a költő versmondási felfogásának alakulása, de az megállapítható, hogy mértéktartó változatosságra törekedett, szenvedélyes, de nem dagályos, s nem tolokodott a verse elé, tisztelte azt. Előadásában érzékelhető a vers erővonalainak mozgása és szervezete, s a vers kívánta hangvétele, a dinamika természetesen bontakozik ki.

A hanganyag minősége változó, hiszen nem csak stúdiófelvételeket hallunk: a helyszín olykor nyilvános irodalmi est vagy baráti összejövetel. Utóbbiak közül néhányat a költő népzene kutató barátja,

„Kitaláltam a boldog hazát”

– verseit mondja Nagy László

Víg Rudolf örökítette meg értékes hangszalagon. Az összeállítás nem jöhetett volna létre az 1985-ös Ki viszi át a Szerelmet című gazdag Nagy László lemezalbum nélkül, amely Szécsi Margit áldozatos gyűjtőmunkáját és Sztanó Pál remek hangmérnöki teljesítményét dicséri – a portréfilmek értékes szövegét hangdokumentummá is átmentve. Ezt követte a nagy sikerű Föltárt idill című 1995-ös hangkazetta a Magyar Rádió Archívumának gondozásában. Az új CD kis változással követi elődje szerkesztését.

Tartalom, az elhangzás sorrendjében: Kórus (Ó, szállj le ide, sólyom...); Egy csillag halála; Játék karácsonykor; Víg esztendőkre szomjas - 1954 Szilveszter; Sír a sas; Deres majális; Ballada (Unom a rabkenyeret...); Csönd van; Rege a tűzről és jácintról (Ne rejtőzz, ne rejtőzz...) - részlet; A város címere; Irtsák ki a délibábot; Himnusz minden időben; Esküszöm, hogy ő is örök; Napozó nagyasszonyunk; Gábrriel; Művem a Tavasz; Ajándék; Én vacogok már; Párbaj; A hűtlenség napja; Vendégek jövele; Zsoltár, egyetlen; A föltámadás szomorúsága; József Attila!; Kérés, nem teljesítve; A Sasorrú temetése; Rossz álom, február 17; Anteusz; Versben bujdosó; Hószakadás a szívre; Szólítottak, hatyú; Császármetszés; Elhullt bolondok nyomán; Föltárt idill; Jövendőnk háza; Inkarnáció ezüstben; Ki viszi át a Szerelmet

Összeállította: Nagy András

Hungaroton Classic, 2005;
HCD 14336 – 80 éves Magyar Rádió

A CD megrendelhető a Hungaroton raktárából is; tel.: (06-1) 412-8000/216-os és 198-as melléken, vagy megvásárolható a Hungaroton üzleteiben.

Írország

Magyarország

Medvecki E. Réka fotói

Olaszország

Törökország

Kanada

Franciaország

Katyika meg Matyika

Egyszer vót, hol nem vót, vót egyszer egy fiatal pár. Az asszont Katyikának hitták, az embert Matyikának. Matyika mindennap kijárt az erdőre fát vágni. Mielőtt elindult vóna, meghagyogatott Katyinak.

– Édes Katyikám! Mire hazajövök, készíts valami jó délebedet! Itóka es legyen ám!

– Jól van, édes Matyikám, lesz. Csak ereldj! Matyi elment s Katyi viszszaabútt a donyha alá, aludt tovább. Hát egyszer csak hallja, hogy harangozzák a delet. Kiszökött az ágyból s kezdett kapkodni esze-viszsa.

– Jaj, minnyá itt lesz Matyikám s nem főztem neki semmit. Béfutott a kamarába. Leakasztott egy szép szál kolbászt s odatette sülni. Mikor a kolbásznak a szagja imá ment, akkor eszibe jutott Katyinak, hogy Matyikája aszondotta: itóka es legyen ám! Elkaptott egy korsót s lesietett a pincébe. Megnyitotta a hordónak a csapját. Mikor a bor folyogatott, akkor Katyinak eszibe jutott, hogy a konyha ajtaját nyitva felejtette. Futott fel a pincéből.

– Még csak az kell, a kutya megcsúfoljon s a kolbászt ellopja! Mire Katyi felért, a kutya imá futott a kolbászval. Katyi leakasztotta a szegről a laskasiritót, s hajtsad utána! Hejába, met a kutyát nem érte utól. Visszatért nagy mérgesen. Akkor eszibe jutott, hogy a pincében a csapot nyitva felejtette. Menyen a pincébe, ott má térgyig lehetett járni a borba, met a bor mind elfolyt.

– Híj, a rogyogóját, hazajö Matyikám s ingemet megüt. Mit tudjak csinálni?

Ott vót az ódalkamarába három zsák liszt. Katyi megfogta az egyiket, a száját kihódta, a lisztet a borba beléburította:

– Hadd el, bor! Van itt liszt!

A liszt a borból sokat felivott, de még tocsogós maradt a pince földje.

– Allj meg, bor! Van még liszt! Katyi még egy zsák lisztet kitötött a födre, de még most es kevés vót.

– Hadd el, bor! Van még liszt! Katyi az utolsó zsák lisztet es letötötte a pince földjire. A liszt mind fölitta a bort s szép fejér lett a pince földje. Katyi kezdett forgolódni:

– Ó be szép a pince földje! Hogy fog örvideni Matyikám!

Csattant a kapu, s jött Matyi. Fut elejibe Katyika:

– Édes Matyikám, hát hazajöttél?

– Én haza. S te főztél-e valami jó délebedet?

– Én, igen.

– Na, akkor adjad elejembe ügyesen, met alyan éhes vagyok, mint egy farkas.

– Jaj, Matyikám! Nincsen ebéd, me míg lejártam a pincébe, a kutya ellopta a kolbászt.

– Ó, a Ponciussát annak a kutyának, há métt hagyta nyitva azt az ajtót?

– Matyikám, há métt nem mondtad, hogy ne hagyjam nyitva?

– Te, Katyi, te, Katyi, megéred a pénzedet. Hol az a bor, add elejembe!

– Matyikám, bor nincsen, met amíg a kutyát kergettem, a bor mind elfolyt.

Matyit szinte megölte a méreg. Menyen le a pincébe, hát ott szép fejér a pince földje. Rosszat sejtett.

– Katyi, te, métt alyan fejér a pince földje?

– Ugye be gyönyörű, Matyikám? A lisztet beléburítottam a borba, hogy feligya. Matyit a guta szinte megütte. Eröst nekikeseredett:

– Katyi, Katyi! Én hejába húzom az igát az erdőben, te mindent elprédálsz. Tudd meg, hogy mindent pénzzé teszek, a pénzt elásom, met te műnköt öregségünkre kódusbotra juttatsz.

Ugy es lett. Matyika minden mozdíthatót eladott a háztól. A pénzt, amit kapott, belétette egy cserepfazakba s azt mondotta Katyinak:

– Asszon, ide figyelj! Ezt a pénzt én most beléásom ide az istálló küszöbje alá. Hallod-e? Nekem ehhez a sárga pénzhez hezza ne nyúlj, met a kezeidet mind letöröm.

– Jól van, Matyikám, jól van. Világétt se nyúlok hezza. Matyi megint eljárt az erdőre, Katyi hevergőzött az ágyba reggelente sokáig.

Egy nap hallja Katyi, hogy az utcán rikolytoznak:

– Asszonyok, lányok! Tángyért vegyenek! Csiprot vegyenek, fazakakat vegyenek!

Katyi kiszökött a donyha alól s úgy ahogy vót, pendelyesen, nagy bordoson kifutott az utcára. Egy fazekas jött. s edényeket árult. Katyi odamenyen hezza:

– Bácsi, sárga pénzétt adna-e?

– Adok én szép menyecske, csak hozza ide!

– Jaj, bácsi, nekem nem szabad idehozni. Azt mondotta Matyikám, hogy letöri a kezeimet, ha hezzanyúlok. De jöjjön, megmutatom, hogy hol van.

Katyi megmutatta a fazakasnak, hogy, hova ásta el Matyikája a pénzt. Az egy hamar kivette a födből. Kérdi tölle Katyi:

– Bácsi, nekem ezétt mennyi edétt ad?

– Édes menyecsském! Neked adom az egész szekker fazakát, rea még a szekeret es, eppe csak a lovat viszem el.

Katyi örvidezett. A fazakas a szekeret béhuzta az udvarikra, a lovat kifogta s a pénzzel a hunya alatt elhajtattott a város felé.

Katyi kezdte elrendezni az edényeket. Legelébbszer a tángyérokat rakta fel a falra. Szép nagy rózsás tángyérokat vótak, felakasztotta mind egy-egy szegre. Utóján má csak egy kicsi tángyérocska maradt, de annak nem jutott hely. Katyi akkor rákiáltott a tángyérokra:

– Adjatok helyet ennek a kicsikének es!

A tángyérokat nem mozdultak.

– Ne haragítsatok meg, adjatok helyet ennek a kicsikének es, met csúf világ lesz! A tángyérokat csak nem mozdultak. Katyi felharagudt, elkaptta a laskasiritót s vágni kezdte a falon a nagy tángyérokat. Egy minuta alatt mind leverte. Akkor megfogta a kicsi tángyérkát s felakasztotta egy szegre.

Ezután nekiállott, hogy elrendezze a fazakakat es. Sorompolyból vót a kerítésik. Fogta a fazakakat s sorra beléhúzta öket a kerítéskarókba. Nem vót elegendő a karó, még egy rakás fazak kimaradt. Megfogta Katyi a cserepfazaknak a filit, s jól beléütte a karókba. A fazakaknak a feneke kiment, s így hármot es reahúzott egy karóra. Na, evvel es megvót.

Jö haza Matyika az erdőről, há úgy rogyog a kerítés, mind az istensudája. Mi lölhette ezt a kerítést? Kérdi Katyitól:

– Katyi, te! Mi lölte ezt a kerítést? Honnat ez a sok likas fazak?

– Ugye, be gyönyörű, Matyikám? Vettem.

– Mivel vetted?

– Hát, a sárga pénzzel!

– Nem megmondtam, hogy a kezeidet letöröm, ha hezza mersz nyúlni?!

– Nem én nyúltam. A fazakas vette ki a födből.

– Honnat tudta az a fazakas, hogy ott a pénz?

– Há megmutattam!

– Katyi, te, Katyi! Ebbe a helybe megüttek. Szedd magadot, tegyél ételt s menyünk a fazakas után. Vissza kell venni tölle a pénzt.

Katyi a tarisnyába belétt egy nagy kenyeret, három kerek sajtocskát s egy jó darab vajat. Elindultak nagy sebesen a fazakas után. Elöl ment Matyi s utána Katyi. Esső után vót az üdö, az úton a föld mind esze-repedezett. Katyi meglátta a nagy repedéseket s eröst megsajnálta az utat. Lehajlott s azt mondotta:

– Szegén út! Mekkara sebek vannak rajtad. Hadd el, majd Katyi meggyógyít!

Elévette a tarisznyából a vaját s mind felkenegette az útra.

Ahogy hajladozott, egy kerek sajtocska kigurult a tarisznyából. Katyi utána szólott:

– Ne menj suba se, met sejetek! Vár ingemet Matyikám!

A sajtocska nem állot meg, bégurult a sáncba. Katyi kikapta a tarisznyából a második sajtot s utána hanyította:

– Mondd meg neki, hogy ebbe a helybe visszajöjjen, me itthagynom!

Várja Katyi a sajtkot, várja, de azok nem jönnek. Megelégette a dógot, megfogta a harmadik sajtocskát s bévette azt es a sáncba:

– Mondd meg nekik, hogy jöjjenek utánam, én mán tovább nem várok, vár ingemet Matyikám!

Megindult Katyi nagy sebesen. Az erdő szájába utólérte Matyikát. Azt imá szinte kihasztotta a mérég. Nekiesett az asszonnak:

– Hol ültél ehen sokáig? Halok meg étlen, adj ennem! Katyi elévette a tarisznyát, kivette belőle a kenyeret s odakénálta Matyikának. Matyi felharagudt:

– Egyeb nincsen? Há kutya vagyok én, hogy kenyeret egyem magába?

– Hoztam vaját es, de azt felkentem az útra, met akkara sebek vótak rajta, hogy rettenetes. A sajtk minnyá kell jöjjenek. Béestek a sáncba, de mondtam nekik, hogy seessenek.

Matyit szinte megütte a guta. Burungózott, ette meg Katyit, met erőst éhes vót. Akkor eszibe jutott az ajtó.

– S te, Katyi, vót-e gondod az ajtóra?

– Matyikám, há mé nem mondtad, hogy legyen gondom arra az ajtóra?

– Te, én most ebbe a helybe megtréplek! Térj meg! Legyen gondod az ajtóra, met mire hazamenyünk, a háznak még a négy szegit es ellopják. Hozzál valami enivalót es.

Katyi megtért. Otthon tett a tarisznyába makkot, egy korsót megtötött ecetvel, az ajtót leakasztotta a sorkából s feltette a fejire. Visszaindult Matyija után. Matyika várta, várta. El nem tudta képzelni, hol ül ehen sokáig. Egyszer, há jö Katyi, a fején az ajtó. Matyi szinte földhöz ütötte magát:

– Katyi, te, métt hoztad el az ajtót?

– Há nem te mondtad, hogy legyen gondom az ajtóra? Elhoztam, hogy el ne lopják.

– Adj ennem!

Katyi elévette a makkot.

– Disznó vagyok én, hogy makkot egyem?

– Add ide a korsót!

Meghúzta jól Matyika a korsót.

– Phí, be savanyú! Phü, pü... Ez ecet! Köpdösödött Matyi rettenetesen. Immá ott vót, hogy jól megverje az asszonyát, de akkor hangokat hallottak.

– Jaj, gyere gyorsan, Katyi, hágjunk fel egy fára, met ehenkor nem járnak az erdőben tisztességes emberek.

Matyika egyhamar felkapaszkodott egy nagy cseréfára. Katyika es tusakodott, de a kezibe a tarisznya, s a korsó, a fején az ajtó. Elig bírt felvergődni ő es egy ágra. Na, felértek. Akkorra mán oda es érkezett tizenkét rabló. Rablásból jöttek, erőst el vótak fárodva, met a rablás bizan nehéz mesterség. A kécseket, amit esszeraboltak, lehánták a fa alá, az egyik erre dőlt, a másik arra dőlt, s elaludtak.

Egyszer csak Katyika kezdett nyörögni:

– Matyikám, alyan nehez ez a tarisznya, én minnyá levetem.

– Tartsad Katyi, ha elhoztad, me itt halunk meg. Katyi egy darabig még tartotta a tarisznyát, de osztá elengedte. Zsuppsz! A tarisznya leesett, de felakadott az ágak közé. A makk mind kipotyogott belőle. Reabullott egy vén tolvaj fejire. Megöbredett, morgott egyet:

– Na, az idén korán ősz lesz. A makk mind lebullotta fáról.

Megfordult s aludt tovább.

Katyi s Matyi egy darabig hallgatoztak a fa tetejében, de osztán Katyi kezdett esent fészkelődni:

– Matyikám, alyan nehez ez a korsó, én minnyá levetem.

– Tartsad, ha elhoztad, me itt halunk meg. Zsuppsz! A korsó leesett Katyinak a keziből. Az es felakadott az ágak közö, de a dugó kiesett belőle. Az ecet mind reafolyt egy vén rabló pufájára. Felpillantotta a szeméit, megdörgölte a képit. Felsőhajtott:

– Most feküdtünk le s immá itt a reggel. Ne, a harmat mind le hullt az égből. Megfordult s aludt tovább.

Katyinak egyszer csak kezdte törni a fejit az ajtó, nyörögni kezdett:

– Matyikám, alyan nehez ez az ajtó, minnyá levetem.

– Tartsad, Katyi, ha elhoztad!

Bumm, az ajtó leesett, akkarát döndült, hogy a rablók mind felszöktek. Tizenketten tizenháromfelé futtak. A kécseket mind otthagyták a fa alatt.

– Ördög, ördög! – rikolytozták. Futtak, ki merre látott.

Egy kicsi üdö múlva Katyi s Matyi lemasztak a fáról. A kécseket belészédtek a tarisznyába s szépen hazamentek.

Matyi erőst meghagyogatott Katyinak:

– Az Isten visszarendelte mindazt, amit elprédáltál. Most osztán ne hogy nekem megint kihánd az ablakon!

Katyi megfogadta, hogy az ablakon nem hanyja ki a kécseket.

Menjetek arrafelé, met az ajtón két kézzel hanyigálja Katyi az aranyakat. Hátha jut vajegy nektek es!

Kóka Rozália

grafika: Horóczy Margit

(Egy asszony két vétecskéje, Timp Kiadó, 2002)

Néptáncünnepe Csíkszeredán

IX. Csürdögölő Gyerek- és Ifjúsági NéptáncTalálkozó

A csíkszeredai Tapstéren május 13-án minden eddiginél nagyobb szabású Csürdögölő Gyerek- és Ifjúsági NéptáncTalálkozó zajlott. A több mint negyven ifjúsági néptánc csoport seregszemléje sok szempontból kivételesnek bizonyult.

A verőfényes tavaszi napsütésben közel ezer népviseletbe öltözött gyermek és fiatal gyűlt össze Csíkszereda központi tereén. A színes gyereksokaság önmagában is vidám látványa, színpompája kiválóan illett a megyenapok számára emelt, kézműves portékákat kínáló standok közé. Több száz néző sereglett össze a kicsik előadását megtekinteni. Ha cserélődve is, de végig nagy számban nézték a műsorokat.

Az esemény kivételességéhez – amint erre a kedves olvasó már bizonyára rájött – a szereplők létszámán túl, a szabad ég alatti jelleg üde frissessége is hozzájárult. Ráadásul a gyerekek produkcióit követően a Maros Művészegyüttes és a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes is fellépett a szabadtéri színpadon. Később, este hét órától a Szakszervezetek Művelődési Házában a Hargita legújabb műsorát láthatta a közönség, harmadik alkalommal.

E pénteki nap tehát a néptánc ünnepe volt. Csíkszereda városának eddigi legnagyobb szabású szabadtéri seregszemléje valósult meg. A majdnem negyven helységből érkezett kistáncosok produkciói jelzésértékű üzenetet közvetítettek. Táncuk bárkinek hírül adta, hogy néptáncunknak még a rohamosan uniformizálódó világban

is van jövője. A gyerekek szeretik a néptáncot – mesélték az oktatók –, számukra ez szórakozás. Ők a legnyitottabbak a néptánc nyújtotta érzelmek befogadására. Ők még nem viselik, mint a felnőttek, az élet során az énré rátapadó álarcokat, viszonyuk közvetlen a világhoz. Az ő mosolyukban benne van a tánc igazsága. Teljesen őszintén és jókedvből táncolnak, s ez – tehetjük hozzá – meg is látszik az ilyen alkalmakkor, ami számukra igen nagy izgalommal, készülődéssel és várakozással teli esemény, és már jóval a színpadra lépés előtt elkezdődik.

Az oktatók véleményét – úgy gondolom – megerősíthetjük, de hozzá kell tennünk azt, amit ők szerénységből kihagytak: mindazt a munkát, amit ők fektettek a gyerekek oktatásába. Ők azok a felnőttek, akik szintén nem cinikusak, akik saját lelkesedésüket plántálták az ifjú táncos csemetékbe és fiatalokba. Nos, így áttekintve a teljes utaláshálót, amelyben egy efféle seregszemle érlelődik, az olvasó is láthatja, amit a gyerekek tánca maga nem árulhatott el: a háttérben lelkes és dolgozó csapatot, amelynek tagjai a gyerekeknek átadták a saját rajongásuk mélységét.

A gyerekek számára a találkozó mulatság. „Sokkal jobban érezzük magunkat így

a színpadon, mint a diszkóban, jobban ki tudjuk fejezni vele, hogy mit érzünk, és boldogabbak vagyunk vele” – ártulták el a gyerekek. Kiderült, hogy nem csak alkalmilag, nem kötelességszerűen járnak táncolni, készülnek a Csürdögölőre és a hozzá hasonló alkalmakra, hanem érzik és kedvelik a néptáncot. Ez nagyon fontos, hiszen ha ők nem így éreznék, akkor hiába táncolnának, hiába lennének szépek a színpadon, mert mind elmúló iskolás kötelesség lenne, melyből hiányozna hagyományaink életének ígérete.

Amikor arról kérdeztük a gyerekeket, hogy mit találnak a néptáncban jobbnak, mint mondjuk a diszkóban, a következőket mondták: „A néptáncot sokat kell tanulni, és sokkal nehezebb járni, mint a többi táncot. Amikor néptáncot járunk, sokkal jobban odafigyelünk, jobban ismerjük, és a miénknek érezzük. Diszkót és rockot bárki könnyen táncolja, néptáncot viszont nem akárki tud. Büszkéek vagyunk arra, hogy tudunk néptáncolni, és azt szeretnénk, hogy jól csináljuk azt. Ráadásul el tudunk menni vele sok más helyre is, bejárjuk vele az országot, amit a diszkótáncal nem tudnánk.” Ennél többet talán még egy néptánc-szakértő sem tudna felhozni a néptánc védelmére. El kell ismerni, a gyerekek, akik táncukat e napon bemutatták, tudatosan, önszántukból táncoltak, ami lehet egyeseknek hihetetlen, de akik látták őket és beszéltek velük, azoknak egy csöppnyi kételyük sem maradt. A minden szándékos keresztérdést ügyesen kivédő gyerekek bizonyítot-

fotó: Ádám Gyula

ták, hogy személyes kötődésből táncolnak. Méltók arra a sikerre, amit elértek.

A fellépő csoportok egymást is végigné-
ve, sorban kerültek színpadra. Nagyobbak,
kisebbek vegyesen, azonos kedéllyel, szim-
pátiát szórva szét a felnőtt közönség sorai-
ba, meglehetősen ügyességgel ropták a táncot.
A seregszemle egyik ötletes epizódja a közös
tánc volt – a szereplők és a közönség közös
tánca. A kezdetben meglepett nézők foko-
zatosan bekapcsolódtak a tér táncosokkal
borított zenés parádéjába. Ennek az lett a
vége, amit tán soha nem tapasztalt Csík-
szereda öreg szocreál központi tere: töme-
ges néptáncolás! Bizony, a közönség jobban
ki sem fejezhette volna szimpátiáját, jobban
nem is minősíthette volna a kicsiny tánc-
sokat, mint azzal, hogy velük együtt járta a
táncot. Azt meg már csak elképzelni lehet,
 hogy milyen pompás látványt nyújthatott
 ez a magasból nézve. Enyhén szólva káprá-
zatos esemény volt. Az eddigi legjobb Csűr-
döngölő!

András Mihály, az András Alapítvány
elnöke, a Hargita Nemzeti Székely Népi
Együttes igazgatója, a Csürdöngölő sorozat
kezdéményezője és fejlesztője ekképpen ér-
tékelte a rendezvényt: „A bőség örömeivel
küszködtünk. A jókedv municiójával fel-
fegyverzett hadgyakorlaton több mint ezer
fiatalt tette magát próbára. Vesztes az lett, ki
nem volt jelen a rendezvényen. Itt élesben,
közönség, szakma, támogatók előtt folyt a
fiatalok műsora. Kiderült, ki mit tud. A vé-
gén mindenki úgy érezte, hogy győzött, hi-
szen nem csak önmagunk, hanem egymás
örömeire is szolt a zene, folyt a tánc. A csík-
somlyói búcsú előtt péntek 13-án ország-vi-
lág láthatta, van a székelyben erő, hogy tud-
ják, megtartják értékeiket, hogy a hagyaté-
knek örökösei vannak, őrzik a magot, hogy a
határvédő székelyek utódaiban él a virtus.”

Az igazgató elmondta, hogy hagyomá-
nyaink megőrzésében kulcsfontosságú sze-
repe van Székelyföldnek, ahol a magyarság
még mindig nagyobb számban él. A hagyomá-
nyok változására érzékeny kultúrát egyre
több irányból fenyegeti veszély. Nem csak
fogyó magyarságunk és magyarságtudatunk
felől, hanem a lokális jegyek értékét alábe-
csülő globális berendezkedés felől is számos
támadás éri. Ezért nagyon jelentős rendez-
vénynek minősíthető a gyermektalálkozó.
Bizonyíték és felhívás is egyben arra nézve,
 hogy hagyományaink élni akarnak, hogy
áthagyományozott kultúránknak jövőt kell
biztosítanunk. A szervezők szerint a rendez-
vény egyértelműen a kortárs szellemiségre,
gondolkodásmódra és jelen törekvéseink
irányára vonatkozóan fogalmaz meg egyér-
telmű kérdést, melyre ugyanakkor konkrét
választ is biztosít. Ha a fiatalok saját elmon-

kortárs művészi kreativitás program
EURÓPAI FOLKLÓR INTÉZET

MŰVÉSZETEK VÖLGYE
Vigántpetend, Plébánia Galéria

2005. július 29. – augusztus 7.

„KÜLÖNJÁRAT” KIÁLLÍTÁS
egyben utazási lehetőség a kortárs művészi kreativitás
és a naiv művészetek világában!

ALKOTÓMŰHELYEK
naponta 11-13 és 15-19 óráig

A fesztivál idején a KÜLÖNJÁRAT Kiállítás
termeiben és kertjében naponta más-más kü-
lönleges alkotó tevékenységre nyílik lehetőség
gyerekek és felnőttek számára: a különjárat-
on utazók elkészíthetik a saját bérletüket,
rajzolhatnak írógéppel, faraghatnak szappan-
szobrot és facsipeszt, készíthetnek alufóliából
terepasztalt, parafadugóból pókot, szőhetnek
pókhálót és írhatják a szelfújta vendégkönyv
sorait!

A kiállítást rendezte
és a műhelyt vezeti:
Jóó Emese
és Tóth Mariann

Információ: Jóó Emese
Mobil: 06 70 508 7578

Európai Folklór
Intézet
1011 Budapest,
Szilágyi Dezső tér 6.
Tel.: 06 1 212 2039
www.folkline.hu

Támogatók:

dásuk szerint is jól érzik magukat, ha ismerik
nemzeti karakterük tartozékait és foglal-
koznak véle, akkor ennek gondozása már a
mai felnőtt társadalomra háruló felelősség.
A rendezvény egy nappal a csíksomlyói bú-
csú előtt zajlott, amely időpont tudatos
választás eredménye volt. András Mihály
igazgatótól e döntés okát is megkérdeztük:
„Ezt az időpontot több okból is jónak lát-
tuk. A zarándoklatra sok ember érkezett a
világ több országából. Így olyan emberek is
láthatták, hallhatták az eseményt, akiknek
ilyen élményben még nem volt részük. A
turisták és zarándokok is láthattak így vala-
mi szépet, valami különlegeset. Olyat, ami
egyaránt szórakoztató, érdekes, és ami hírül
adja, hogy népünk tevékenyen és aktívan él
ittthon is, hogy nem hiányzik Székelyföld
lakóiból az életkedv és erő. Úgy gondoltuk,
 hogy ez az esemény egyben a pünkösdi bú-
csú szép felvezetése is, amely vidékünk ha-

gyományait és a benne rejlő pozitív érzése-
ket tárja a nézők elé. A táncunk is ima, há-
laadás az égieknek, még akkor is, ha temp-
lomainkban nincs helye.

Más szemszögből is jó választás volt e dá-
tumra helyezni a rendezvényt. A téren pont
erre a napra esett a hargitai megyenapok
keretében megszervezett kézműves vásár,
 amelynek népművészeti jellege tökéletesen
 illett a találkozóhoz. Ily módon népzene és
néptánc kíséretében tekinthették meg az ér-
deklődők a népművészeti standokat, mind-
két szervezésnek emelve a hatékonyságát.”

A sort zárjuk a kis néptáncosok határozott
véleményével: „Láthattuk egymást a színpa-
don, ami nagyon jó volt. Versenyeztünk is
egy kicsit, meg nem is. Amikor pedig min-
denki táncolni kezdett a téren, akkor úgy
éreztem, hogy életünkben ilyen jó buli még
nem volt. Kár, hogy nem tartott többet.”

Nyulas Ferenc

Karnevál a világ, a világ meg karnevál...

Élmények és tapasztalatok a barranquillai karneválon, Kolumbiában, 2005 februárjában – II. rész

Számtalan alkalommal vittek televízió- és rádióinterjúkra, sajtóbeszélgetésekre. A tömegtájékoztató hatékonyságát mutatja, hogy néhány nap múlva az is előfordult, hogy felismertek az utcán. (Nem is tudtam mit kezdeni a helyzettel...) Megérkezésem után egy órával már a karnevál nyitó eseményén, a cumbia esten találtam magam. A cumbia az egyik legkedveltebb, hihetetlenül méltóságteljes kolumbiai páros tánc. Nos, Barranquilla főterén legkevesebb harmincezer ember alkotott egy hatalmas kört, és haladt körbe-körbe cumbiával. Idősek, fiatalok, mindenki. A színpadon Kolumbia legjobb zenekarai, nemzeti énekesei léptek fel. (Életkoruk, stílusuk alapján leginkább „adatközlőnek” mondanám őket.) Este tíz órától lehetett táncolni, hajnal négy órakor a tér még zsúfolásig tele volt, pedig kizárólag csak cumbia zene szólt. A cumbiát táncoló körök végeláthatatlan folyamnak hatott.

A karnevál másnap kezdődött. Minden nap (öt napon keresztül) hatalmas menettánc, felvonulás volt a karnevál fő eseménye. A menet mintegy 6 kilométer hosszú, az út két oldalán lelátók és emberek százazrei. Délután két órakor kezdődtek a felvonulások, ennek megfelelően tizenegy óra tájt már egyetlen hely sem akadt a nézőtérén. Az első nap azt hittem, hogy na persze, a mai az első nap, még jó, hogy tömeg van. Azt persze nem tudtam, mivel fogja elütni az időt ennyi ember, a felvonulás kezdetéig, három órán keresztül a 35 fokos hőségben. Nos, hát mulattak. Énekeltek, táncoltak, ettek, beszélgettek, és számomra meglehetősen infantilisnak tűnő módon vízzel locsolták, borotvahabhoz hasonló habbal és hintőporral szórták be egymást, ahol érték. Gyerekek, felnőttek egyaránt. Megvallom, eleinte kicsit idegenkedtem ettől a dologtól, mert előbbutóbb mindenki csupa hab, meg víz meg hintőpor volt, de látva, hogy mekkorákat kacagnak, bevallom, a tömegpszichózis magával ragadott. Másnap azon vettem észre magam, hogy vízzel, habbal és hintőporral dobálózom, elnyerve a tiszteletbeli barranquillai öslakos címét. (Még jó, hogy a gyerekeim nem látták.) Két órakor elindult a menet. Akkor még nem tudtam, hogy mit jelent az, ha két órakor kezdődik, és körülbelül este tízig megállás nélkül hömpölyög, táncol a tömeg. Bizony, este tízkor vonult el, az aznapi 125. együttes.

Az első felvonulás tematikája a fantázia volt: barranquilla lakói, mindenki, aki élt és mozgott felvonult. Tervezett jelmezekben, táncokkal és tematikus képekkel, vagyis mindenki, ahogy tudott. Jöttek táncegyüttesek, munkahelyi közösségek, fiatalok, idősek, gyerekek, a helyi focisták (keréken tolták a kaput, rendszeren meccset játszottak, és a gólnak úgy örült mindenki, mint az igazinak). Gazdagok, szegények, komolyak és komolytalanok, mintegy ötvézezer ember. Persze hogy tetszett, bár nem sok különbséget láttam a riói felhajtáshoz képest, és továbbra sem értettem az UNESCO jelenlétét. Éjjel úgy tűnt, senki sem aludt. Egyesek azért, mert nem akartak, másokat pedig nem hagytak (utóbbiak száma elenyésző volt).

Napfelkelte után mentünk aludni. Alig négy óra alvást követően megjelentek helyi kísérem, hogy menjünk, mert kezdőd-

nek a programok. Mosolyogva és értetlenül követtem őket, gondoltam, élő ember nem lesz a lelátókon, hiszen a város alig aludt valamit. Legnagyobb megrökönyödésemre délelőtt tizenegy órakor ugyanannyi – ha nem több ember – ült a helyén, mint tegnap. Kezdtém azt hinni, hogy haza sem mentek. Két óráig buli, zene, tánc, hab, hintőpor. Két órakor kezdődött a második felvonulás. Ez az autenticitás jegyében zajlott, kizárólag néptáncal lehetett jelentkezni. Egy-egy menetoszlopban akár 3-4 ezer (!) táncos vonult. Megdöbbentő volt számomra, hogy a menetet fekete ruhás fiatalok vezették, kezükben az előző évben meghalt barranquillai lakosok nevét tartalmazó táblákkal – így emlékezve azokra,

akik idén már nem lehetnek közöttük. A hat kilométeres tömeg állva, főhajtással tisztelgett emléküik előtt. Aztán jöttek a szellemi sérült emberek. Majd – számomra először elég furcsának hatott – idős emberek táncoltak.

Ugyancsak szokatlannak tűnt nekem az idős hölgyek látványa, akik egyébként egyáltalán nem a koruknak megfelelő öltözékben voltak, sőt... Látva őket, eleinte mosolyognom kellett, aztán megértettem, hogy ezek az emberek életük végéig táncolni fognak, a karnevál az életük, életük a karnevál. Aztán egy kocsin hozták a karnevál királynőjét (Úristen, micsoda dolog elnyerni ezt a címet, élete végéig megbecsülik azt a nőt, aki valaha karneváli királynő volt). A következő kocsin vagy negyven évre visszamenően ott ült valamennyi egykori királynő, döbbenetes volt látni a negyven évvel ezelőtti királynőt, egy kocsin a tavalyival. Csak a teste lett öregebb, a szeme, a mosolya, az öröme változatlan maradt. Később gyerekek jöttek, négyévestől egészen tíz évesig. Lehetek vagy háromezren. Utánuk megint idősek. Micsoda költői kép! A kezdet és a vég. Az élet eleje és vége.

A barranquillai számára a kettő között egyetlen dolog a pocs: a karnevál és a menet. Majd jöttek a negritások – a karibi és az indián népek keveredéséből született népcsoport tagjai –, sajátos zenei és táncművelésüket bemutatóan. Később meszticék érkeztek, akik fandango-t táncoltak, a spanyol és indián nép találkozásának eredményeként. A karnevált ezért is nevezik az európai, az indián és a karib világ találkozási pontjának.

Aztán megérkeztek a monocucosok – nos, hát ez nagyon érdekes és mulatságos dolog: nagyfülű, szúnyogarcú álarc, sajátosan tréfás mozgás. Régen a szegényeknek nem volt pénzük drága kosztümre, ezért kitalálták, hogy ilyen „monocucos” jelmezt mindenki tud készíteni. Így a szegények monocucosnak öltözve vonultak. A figura annyira aranyos, hogy a gazdagabbak is beleszerettek, és elkezdtek bekéretőzni a szegények közé. A monocucos végül jelkép lett: a humanitáriusság jelképe, monocucosként mindenki egyforma. A multimilliomos együtt jár próbákra és felvonulni a hajléktalannal. Hihetetlenül lazán kezelik ezt a kérdést a karnevál ideje alatt. (És utána is, mert a monocucosos élmények hatása az lett, hogy Barranquilla gazdag társadalma megnyitotta pénztárcáját, és kifizítette a védőhálót a szegények alatt. Lakónegyvedek, iskolák épültek szegények számára a gazdagok adományából. Hat ilyen iskola működik ma is Barranquillában.) A menet legnagyobb élmé-

nye számomra a cumbia együttesek felvonulása volt: a legnagyobb oszlopban tízezer táncos vonult, egyforma jelmezben és táncal. A cumbia iszonyatosan lassú, méltóságteljes, gyönyörű mozgások sora, a férfi és nő kapcsolatáról szóló páratlanul elegáns tánc. Negyven percbe tellett mire az oszlop elhaladt előttünk, és én levegőt is alig bírtam venni a csodálkozástól. A nézők meg felálltak, és táncoltak... Éjfélkor ért véget a felvonulás.

Éjjel megint mindenki az utcán volt, de ezen az éjjelen mindenhol kizárólag népzene szólt: salsa, merengue, hajnalig. Másnap újból a lelátón ért a dél, újból vízzel locsolás, borotvahab és hintőporszórás, végül felvonulás következett. Ezúttal is autentikus együttesek vonultak, és én ezen a napon foglaltam helyet a zsűriben. Ezen a napon értettem meg, hogy miért van minden nap más és más zsűri, és miért van minden zsűritag mellett egy segítő. A zsűri helyet nem lehetett elhagyni, ételt és italt a segítők hoznak, két órától ugyanis este tízig kellett ott ülni és jegyzetelni.

Az utolsó napon eltemették a karnevált. Azt gondoltam, hogy ez valami vidám, tréfás esemény lesz. Megdöbbenő volt a kettősség: egyrészt a tréfásnak mondható, tematikus csoportok különböző felfogásban, a frivoltól a meghatóig temették Josét, a karnevál lelkét. A tömeg mosolyogva könnyezett. Elmúlt valami: egy év, egy karnevál, négy nap. Kétszázezer ember lelki együttléte. Másnap került sor a hivatalos eseményekre (fáradt is volt mindenki). Az UNESCO tanácskozás kimondta, hogy a karnevál immár a világörökség része, betöltve hivatását a társadalmi, etnikai és kulturális különbségek eltüntetésében. Megfogalmazták azt a pályázati lehetőséget, amely alapján más, hasonló esemény bárhol a világban pályázhat erre a címre. A Kolumbiai Folklórszövetséggel megállapodást kötöttünk arról, hogy a Summerfest Nemzetközi Folklórfesztivál Százhalombattán rendszeres lehetőséget biztosít a kolumbiai kultúra bemutatkozására, csoportok meghívásával. A karnevál szervezőbizottságával ugyancsak sikerült találkoznom.

A karnevált természetesen – mint fesztiválszervező, fesztivál-igazgató – szakmai szemmel is megfigyeltem. Hihetetlen precizitás és pontosság jellemezte a rendezvényt. Nem lehetett nem észre venni azt az elképesztően jól szervezettséget, ami mindenhol jelen volt. Mint kiderült, a karnevál társadalmi ügy. Közel ötezer önkéntes (!) aktivista, háromezer katona és rendőr, százötven szervező (kivételesen nők, ez is egy hagyomány) és egy négyfős csúcstestvezetés irányítja a karnevált. A négy főn kívül mindenki önkéntes, vagyis térítés nélkül dolgozik. A karnevál előtt hetekkel már „gyakorlatoznak” a helyszíneken, ki hol áll, mi a feladata. A szervezőkön látszott is az összeszokottság, a céltudatosság. A karnevál után még lehetőségem volt ellátogatni Cartagenába, a „karib világ Velencéjébe”. Páratlan turisztikai élményt jelentett ez a tengerparti város. Másnap búcsút vettem Barranquillától. Mint néprajzzal, néptáncal foglalkozó ember, hihetetlenül gazdag tanulmányúton vehettem részt. Feltárult előttem egy világ, amelyről ez idáig felcsinált ismereteim voltak, most viszont számtalan dolgot tudtam meg erről a távoli kultúráról, országról. Fesztiválszervezőként lenyűgöző kollégákkal találkoztam.

Emberként, azt hiszem, a leggazdagabb emberek egyike lettem. Látva a baranquillaiakat találkoztam valami csodával, amire mindannyian vágyunk. Találkoztam az emberek közötti feltétlen szeretettel, egymás elfogadásával, nyitottsággal, érdeklődéssel, együttérzéssel. Felhőtlen, felnőttkori játékosággal. Az együttléti felhőtlen örömeivel. A közösség erejével. Kézzelfogható és tiszteletre méltó nemzeti tudattal. Valamivel, ami talán a paradicsomban élők kiváltsága lehetett. Egy kis darabot hazahoztam a szívemben a baranquillai karneválból és a kolumbiai emberek szeretetéből, amelyek egy szeletét adom az olvasónak.

Szigetvári József

APRÁJA * APRÁJA * APRÁJA

A Vajdasági Magyar Folklorközpont

2005. őszétől 120 órás alapfokú szövőtanfolyamot indít ismételten (harmadik alkalommal) elsőévesek számára Szabadkán, a 2005/2006-os iskolaévben.

A lehetséges 16 helyből már csak 6 szabad.

Tehát még várjuk a jelentkezőket!

*

Első alkalommal indul fazekas képzés a Vajdaságban!

A Vajdasági Magyar Folklorközpont a 2005/2006-os iskolaévre várja az érdeklődőket az alapfokú fazekas tanfolyam első évére, mely várhatóan ez év októberében indul Szabadkán, a szervezetünk által már bejáródott módszer alapján, a népi hímzők és szövők számára korábban szervezett 120 órás tanfolyam mintájára.

A fazekassággal most ismerkedők a népi fazekasság alapfogásait, továbbá a díszítő technikák alapjait sajátíthatják el, a használati tárgyak és játékok készítésének elméleti és gyakorlati oktatása során.

*

50 éves a TEMI Szeged Táncgyűttes!

E patinás jubileum alkalmából június 10-én galaestet tartottak az együttes alapítói és volt táncosai. Az ünnep részeként lépett fel másnap a Magyar Állami Népi Együttes „Magam járom...” című előadásával a Szeged Táncgyűttes székházában.

*

A NAPVILÁG – az Eredendő Műveltséget Kutató Alapítvány

az MTA Zenetudományi Intézet, a Magyar Néprajzi Társaság Népzenei- és Néptánc Szakosztálya, a Hagyományok Háza, az Európai Folklor Intézet, a Muharaj Szövetség és a Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetsége szakmai ajánlásával szakmai találkozót és tanácskozást rendezett „Zenei, táncos, beszélt és írott anyanyelvünk tudatos ápolása - összefogással” és „Ujguriai (É-NY Kína) énekes, hangszeres és táncos hagyományok itthoni és helyszíni összehasonlító kutatásának munkaterve” címmel 2005. június 28-29-én, melynek helyszíne a Magyar Kultúra Alapítvány székháza volt a budai várnegyedben.

*

Hagyományörző napokat tartottak Szépenyerűszentmártonban

2005. július 30-31-én. A programban szerepelt mezővárosi borverseny, táncgyűttesek bemutatói, szabadtéri előadások, esti mulatság.

A rendezvény ideje alatt az iskola épületében rendezték meg Juhos Kiss Sándor festőművész kiállítását.

*

XVII. AGRIA NEMZETKÖZI NÉPTÁNC TALÁLKOZÓ

2005. augusztus 21-24.

a Bartakovics Béla Művelődési Központ szervezésében

Információ: Lisztóczy Mónika programfelelős

3300 Eger, Knézich Károly u. 8.

T.: 36/510-020, 510-025; F.: 36/510-029; M.: 70/315-6240

Néptáncosok kellékboltja

Már az interneten is!

Szeretettel várunk minden néptáncost, táncpedagógust, oktatót!

Karaktercipő, bakancs, szegedi papucs, kalap, fejkendő, szalag, ruhazsák, harisnya, csat, kozmetikum, szakkönyv, CD, gyöngy, táncpalack, keszkenő és egyéb kiegészítők nagy választékban.

Folyamatosan bővülő kínálat. Postai szállítás.

Cím: Budapest, XIII. kerület,
Radnóti Miklós utca 27.

Tel.: 06-1/350-1216, 06-70/592-5955

E-mail: info@neptanckellek.hu

Honlap: www.neptanckellek.hu

ENGLISH TABLE OF CONTENTS

Page 3 Szentendre's Village Museum announces the June 23, 2005 opening of new permanent exhibition: The Southern-Transdanubian region. This expansive village museum already has permanent exhibitions presenting authentic traditional architecture and interiors from four other regions of Hungary. All buildings have either been dismantled and then reconstructed on the grounds of the museum or are replicas of structures existing in their original locations. The new Southern Transdanubia exhibition includes 40 buildings, 45 other structures, and some 4500 original traditional household objects from 8 smaller regions within the area. More information: www.skanzen.hu

Page 8 Use of authentic recordings of traditional song and instrumental music to supplement singing and music instruction and develop listening skills in elementary school. Farkas Annamária recommends use of authentic recordings of traditional music in the classroom, a list of her song teaching material and listening material is provided.

Page 9 New CD – Folk Music from the Bodrogek region (I live on the banks of the Tisza) Produced and released by the Cultural Center in Sárospatak, Hungary. Music collected in villages of the Bodrogek region in northeastern Hungary, performed by the Szeredás, Morotva, Dűvő bands and Hunyádi Péter and friends. By Darnos István

Page 10 Heritage Children's Folk Arts Association – has reorganized. After January's decision to reorganize, this organization held a general meeting on April 27th, 2005 to elect new officers and reaffirm the new structure. Regional committees had been formed prior to the meeting. President: Csaszvan András from Szarvas. Professional Vice President: Mrs. Kapási Matók Julia from Szekszárd. Regional Vice President: Szigetvári József from Százhalombatta. Special committees are: Education, Communication and Contact, Professional, Legal. See article in Hungarian for regional officers. Report by Szigetvári József

Page 11 The Szászcsávás Band played at the Saint Donát's day Bikavér (Bulls Blood) wine festival in the town of Eger on July 8th, where the crowd was tough to draw in at first, but the amazing music of this Transylvanian village Gypsy band ended up totally taking in and entrancing the crowd. Other bands to perform at the festival performed American music. The comment of the writer was: „what is this music doing at the Bulls Blood event? Don't we have our own music, which is better than anything else?...What's the point of this eternal worship of the foreign....?” Report by Kóczyán János

Page 12 Ifjú Szívek is the name of a professional Hungarian dance ensemble based in Pozsony (aka Bratislava, Pressbourg) in Slovakia. Director of the ensemble is Héglí Dusán. This article critiques and applauds the work of the ensemble and a performance on May 16th, 2005 at a venue in Pozsony called the Astorka. The group works with authentic material focusing mainly on dances of the so-called „Felvidé” region (northern Hungarian language area, situated in Slovakia). The May 16th performance marked the 100th performance of that program – the ensemble travels continuously throughout Slovakia performing for school children. By Sebők Géza

Page 14 Critique on Hungarian State Ensemble's new full length program entitled „Pannon Freskó”. This is a mixed review of the new work. While there was praise for the work („successfully attained the goal of presenting the Pannon fresco.... the members of the ensemble have aside from folkdance an amazing and rich movement culture...” etc), the main criticism here was , „no matter how beautiful, almost perfect...” (the author of this article) „didn't find the cathartic experience - that shine from which one can go home self-assured, re-charged, full of joy....”, which he attributed to the „lack of folkdance and (therefore) lack of life” in the performance. By Szász József

Page 16 Moldvahun - Hungarian Moldavian Csángó Cultural Association. Bolya Mátys reports on the history and activities of the association established in March of 2003, the goals of which center around support, preservation and study of the traditional culture of the Hungarian Csángó minority in Moldávia. For contact info, see article in Hungarian.

Page 24 Part I. - Conversations on the pontozó of Magyarszentbenedek with Varga Zoltán (choreographer, dance teacher and director of an institution for artists teacher training) and Fügedi János, Ph. D. (dance notation expert, dance researcher at the Institute of Musicology at the Hungarian Academy of Sciences) – both were members of the jury at a men's dance competition featuring this dance in April of 2005. These conversations bring out a wealth of information on this Transylvanian dance through discussion of specific aspects about those who performed this dance at the competition and the jury's evaluation. Also brought out specific differences between this dance and the legényes, information about research done on this dance previously, etc. By Nagy Zoltán

Page 29 Dr. Barsi Ernő celebrates 85th birthday – June 28th, 2005

Nationally reknown for his teaching, performance, research and publications, Dr. Barsi holds degrees in theology and music and a doctorate in ethnography. He was a student of Kodály Zoltán. „A humble, modest ambassador of Hungarian culture.” An event at the Hungarian Institute of Culture at Corvin tér in Budapest was held in his honor on June 10th, 2005.

Page 34 9th Csúrdögölő Children's and Youth Folk Dance Festival – Spring Folk Dance Celebration - held in Csíkszereda's main square on May 13, 2005. Children's dance groups from some 40 Hungarian communities mainly in Székelyföld, Csík and Gyergyó regions of Transylvania performed. The event was held in tandem with a folk crafts fair, the day before the Csíksomlyó Pentecost pilgrimage. The decision to hold the event on this date was deliberate - in the words of an organizer, „People from all over the world came for the Whitsuntide pilgrimage. Thus people attended the event that had never seen anything like it... it was entertaining, interesting and gave the news that our people living at home here (in Transylvania) are both busy and active.” At some point during the performances, the entire audience in the square spontaneously began to dance. Report Nyulas Ferenc

Sue Foy

folkMAGazin

2005/4., XII. évfolyam, 4. szám
Megjelenik évente hat alkalommal
Kiadja a Táncház Alapítvány
Alapítványi gondnok: Nagy Zoltán
Kuratóriumi tagok: Sándor Ildikó, P. Vas János

Felelős szerkesztő: K. Tóth László
Tervező-szerkesztő: Berán István

Munkatársak:

Bakonyi Erika, Eredics Júlia,
Gósi Anett, Havasréti Pál, Kőrösi Katalin

Budapest, I. ker., Szilágyi Dezső tér 6.
Levél cím: 1255 Budapest, Pf. 153.
Tel./fax: (36.1) 214-3521
folkmagazin@mail.datanet.hu
www.folkmagazin.hu

Tücsi Nyomdaipari és Szolgáltató BT.
Tel./fax: 27/336-809
Porszinter Nyomda, tel.: 1/388-7632

ISSN - 1218 - 912X

Bankszámla szám: 11701004-20171625
Külföldről: OTP I. ker. fiók,
1013 Budapest, Alagút u. 3. Hungary
Táncház Alapítvány
B.I.C. OTPVHUB 11701004-20171625

Támogatónk a Nemzeti Kulturális Alapprogram
Népművészeti és Közművelődési Kollégiuma

Hátlap: Mesterségek Ünnepe - Kaszta Dániel munkája

Szék, 1998. – *fotó: Nagy Miklós*

